

FILOZOFICKÁ FAKULTA UNIVERZITY KARLOVY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2017

MARKÉTA VAŇKOVÁ

FILOZOFICKÁ FAKULTA UNIVERZITY KARLOVY

Ústav obecné lingvistiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Markéta Vaňková

**Užití ingresivně realizovaných forem vkonverzační norštině
Use of Ingressive Speech Forms in Conversational Norwegian**

2017 v Praze

Vedoucí práce: Mgr. Magdalena Zíková

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně pod vedením Mgr. Magdaleny Zíkové a všechny citace a prameny řádně uvedla v textu. Veškerou použitou literaturu, a internetové zdroje uvádím v příloženém seznamu literatury.

V Praze dne 14. 8. 2017

Markéta Vaňková

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych poděkovala Mgr. Magdaleně Zíkové za podporu při psaní této bakalářské práce a za její cenné rady.

Obsah

Abstrakt	6
Abstract	7
Seznam použitých zkratk	8
Úvod	9
1 Ingresivně realizované formy	11
1.1 Iniciační mechanismus	11
1.2 Rozšíření IRF	12
1.3 Variabilita IRF	13
1.4 Hodnocení IRF	14
1.4.1 Hodnocení IRF rodilými mluvčími	14
1.4.2 Hodnocení IRF nerodilými mluvčími	15
1.4.3 Shrnutí	16
1.5 Přehled dosud publikovaných studií o IRF	16
1.6 Kategorizace funkcí IRF na základě dosud publikovaných studií	18
1.6.1 Feedback	18
1.6.2 Potvrzení informace	19
1.6.3 Uzavření tematického celku	19
1.6.4 Turn-taking	19
1.7 Nedostatky dosavadní klasifikace	20
2 Metodologie	21
2.1 Materiál	21
2.2 Transkripční pravidla	22
2.3 Parametry	22
2.3.1 Základní	22
2.3.2 Fonetické	24
2.3.3 Diskurzivní	27
3 Výsledky	35
3.1 Mluvčí	35
3.2 Forma	36
3.3 Jazyk	38
3.4 Síla	43

3.5 F0	44
3.6 Intonace	45
3.7 Téma	46
3.8 Pozice v rámci tematického celku	46
3.9 Turn-taking	47
3.10 Pauza před/za	48
3.11 Překryv replik	50
3.12 Diskurzní funkce	51
3.12.1 Diskurzní funkce výpovědí předcházející IRF moderátorky	51
3.12.2 Diskurzní funkce výpovědí předcházející IRF hostů	52
3.13 Typ repliky	54
3.13.1 Typy replik předcházející IRF moderátorky	54
3.13.2 Typy replik předcházející IRF hostů	55
3.14 Souvislost mezi pozicí v rámci tematického celku a turn-taking	55
Shrnutí a závěr	59
Seznam použité literatury	66
Seznam použitých internetových zdrojů	68

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá ingresivně realizovanými formami (IRF) v konverzační norštině. Jedná se především o formy vyjádření souhlasu (*ja, jo, okay* atd.) a nesouhlasu (*nei* atd.). Na rozdíl od dosavadních studií usiluje tato práce o komplexní a kvantifikovatelnou analýzu IRF. Jako materiál k analýze sloužil vzorek 60 výskytů vybraný z norské televizní talk show s názvem Lindmo, jehož moderátorka i někteří hosté jsou poměrně častými uživateli tohoto jevu. Každý jednotlivý výskyt IRF je klasifikován pomocí sady parametrů různorodého charakteru, včetně fonetických (*síla, přítomnost F0* and *intonace*) a diskurzních (*téma, pozice v rámci tematického celku, signalizace turn-taking, pauza před/za IRF, překryv replik, diskurzni funkce* a *typ IRF předcházející repliky*). Všechny výskyty jsou pak postupně hodnoceny z hlediska každého z užitých parametrů.

Analýza materiálu přinesla zejména následující zjištění: (i) ukázalo se, že IRF jsou užívány i v mediálním prostředí profesionálními mluvčími (moderátorem), ačkoli se dosavadní studie přikláněly k opaku; (ii) většina (65 %) IRF se v analyzovaném materiálu vyskytuje v tematickém *mediu*, tedy v jeho jádru, ačkoli dle dosavadních studií jednou z hlavních funkcí IRF je *uzavření tematického celku* (v analyzovaném materiálu pouze 20 % případů); (iii) moderátorka pomocí IRF reaguje především na explanační pasáže v promluvě hosta (pasáže, kdy host vysvětluje své jednání, rozhodnutí apod.) a na pasáže, kdy host popisuje své osobní zkušenosti. Oproti očekávání používá moderátorka IRF nejčastěji v odpověď na repliky *konstatovací* (na úkor replik *expresivních* a *hodnoticích*). Hosté naopak používají IRF téměř výlučně v reakci na repliku *ověřovací*, tedy takový typ repliky, v níž je obsažena informace o hostovi, jež si žádá jeho potvrzení. V neposlední řadě se ukázalo, že moderátorka užívá IRF nejen v rodném, ale i v sekundárním jazyce při hovoru s mluvčími, kteří pocházejí z oblasti mimo rozšíření IRF, což naznačuje, že principy užití IRF jsou pragmatického charakteru, nezávislé na užitém jazykovém kódu.

Klíčová slova: ingresivní forma řeči, norština, norský jazyk, přitakání, zpětná vazba, feedback, konverzace, neformální řeč, konverzační analýza, korpusová lingvistika

Abstract

The subject of this bachelor thesis is ingressive pulmonic speech (IPS) in conversational Norwegian. This applies particularly to verbal forms of agreement (*ja, jo, okay* etc.) and disagreement (*nei* etc.). In contrast to previous studies, the goal of this thesis is a complex and quantifiable analysis of IPS. The data consists of 60 items of IPS from a Norwegian talk show called Lindmo. In this talk show the presenter and some of her guests use these forms rather frequently. Each item is classified according to a set of parameters, including phonetic (*strength*, presence of *F0* and *intonation*) and discourse features (*the (macro)theme* (character of the conversational topic), *the position in the (macro)thematic unit*, the signalization of *turn-taking*, *pauses before/after IPS*, *overlaps*, *discourse function* and *the type of an utterance before IPS*). All occurrences are evaluated one by one using each of the parameters.

The following findings emerged from the analysis: (i) IPS are used in the media by professional speakers (the presenter), in contrast to the expectations of previous studies; (ii) most of IPS (65 %) occurs in the *middle of the thematic unit*, i.e. in its centre, in contrast to the claim of previous studies that one of the main functions of IPS is *the closure of the thematic unit* (which is only 20 % in the analysed data); (iii) the presenter uses IPS primarily in response to *explanatory* utterances in the speech of her guests (utterances that explains guests' actions, decisions etc.) and utterances that *describe* guests' *personal experience*. Contrary to my expectations, the presenter uses IPS most frequently in response to utterances of *statement* (at the expense of expressive and evaluative utterances). On the other hand, the guests use IPS almost exclusively as a reaction to *verificational* utterances, which are the utterances that contain information requiring the guest's confirmation. Last but not least, it was shown that the presenter uses IPS in the non-Norwegian conversation as well, which implies that the principles of IPS use are of pragmatic character, independent of the used language code.

Key words: ingressive forms of speech, Norwegian, Norwegian language, forms of agreement and disagreement, backchannel, feedback, conversation, casual speech, conversation analysis, corpus linguistics

Seznam použitých zkratek

GAT 2	Gesprächsanalytisches Transkriptionssystem 2; transkripční systém, dle jehož pravidel byly transkribovány příklady užití ve vybrané talk show
IRF	ingresivně realizované formy
NRK	Norsk rikskringkasting; norská veřejnoprávní rozhlasová a televizní společnost

Analyzovaní mluvčí

Pozn.: Koncové písmeno značí pohlaví mluvčího (A – žena, Z – muž)

ALA	Anne Lindmo, moderátorka analyzované talk show
AWZ	Aleksander Walmann, hudebník
IJZ	Ingebrigt Steen Jensen, fanoušek a propagátor norského fotbalového týmu
JMA	Janne Myrdal, americká senátorka s norským původem
RJZ	Roar Juel Johannessen, otec zavražděné dívky
SGZ	Stian Grimseth, vzpěrač a trenér
SLA	Sylvi Listhaug, norská ministryně přistěhovalectví a integrace

Pozn.: V seznamu nejsou uvedeny zkratky všeobecně známé a označení hostů, kteří v rámci talk show neuvádějí IRF (iniciály + označení pohlaví, celá jména a profese hostů jsou uvedeny u každého transkriptu).

Úvod

Ve své bakalářské práci se zabývám užitím ingresivně realizovaných forem (INGRESSIVE PULMONIC SPEECH¹, dále IRF) v konverzaci rodilých mluvčích norštiny se zaměřením na moderátorku norské talkshow s názvem Lindmo².

IRF jsou jev, který je spojovaný především se skandinávskými zeměmi a Finskem, bylo ovšem publikováno i několik studií o užití IRF mj. ve Skotsku (srov. Thomová 2005) a jeho ostrovech Orknejích a Shetlandách (srov. Sundkvist 2012, 2015), dále lze najít zmínky o výskytu i v severním Německu, severní Francii, USA atd. Eklund (2007, 2015) dokonce navrhuje, že by se mohlo jednat o jev biologicky podmíněný (mnoho zvířat včetně primátů vydává ingresivní zvuky, navíc se v posledních desetiletích díky rozmachu internetu ukazuje, že se tento jev neomezuje pouze na jazyky ze zmíněné severoatlantické oblasti, ale je registrován po celém světě v jazycích z rozličných jazykových rodin). Nejedná se tedy o nic tak mimořádného, jak by se z pohledu někoho, kdo žije mimo oblast rozšíření tohoto jevu, mohlo zdát. Mluvčí „zvenčí“, který se poprvé setká s mluvčím užívajícím IRF, si po registraci daného jevu zřejmě málokdy uvědomí, že byl právě svědkem univerzálněji užívané formy, která má v rozhovoru své specifické postavení a funkci. Spíše si „podivný zvuk“ vysvětlí např. tak, že uživateli IRF nestačil dech, že si vzpomněl na nějakou informaci, kterou zapomněl sdělit, že jde o specifikum v projevu konkrétního mluvčího apod. Při soustavnějším kontaktu s uživateli IRF však i nerodilý mluvčí začne užití intuitivně chápat a v mnohých případech ho i aktivně užívat (srov. Sundkvist 2012). Sami rodilí mluvčí vnímají daný jev jako něco zajímavého, často žijí v domněnku, že jde o specifikum regionu, ve kterém žijí (srov. Sundkvist 2015), konkrétní užití se však zdá být ve většině případů nevědomé. IRF se (alespoň v Norsku) nezdá být vnímáno jako „stylisticky nižší“; navzdory předpokladu některých výzkumníků (Sundkvist 2015), že jeho užití vyžaduje neformální, familiární atmosféru a že ho užívají zejména sociální skupiny, které nejsou v médiích dostatečně reprezentovány (např. starší zemědělství mluvčí), si totiž lze užití IRF často povšimnout i u profesionálních mluvčích ve filmech a médiích (pořad Lindmo je jedním z mnoha dokladů).

Jednou z hlavních motivací, která při výběru tohoto tématu hrála roli, je právě ona neobvyklost IRF v českém prostředí. Vystává otázka, proč daný jev čeští mluvčí neuvžívají, resp. s čím souvisí územní rozšíření daného jevu. Jedním z nejpravděpodobnějších

¹ Srov. mj. (Eklund 2002, 2007, 2015), Sundkvist (2012, 2015); vzhledem k tomu, že jde v případě IRF o realizace krátké, většinou jednoslabičné, označují je slovem *forma*, nikoli *promluva*, *řeč* či jiným z možných překladů v angličtině užívaného *speech*.

² Dostupné na <https://tv.nrk.no/serie/lindmo>.

předpokladů by mohlo být rozšíření vikingsy na území Baltu, Francie a britských ostrovů, ze kterých byl jev dále rozšířen v rámci severoatlantické oblasti dále (mj. Thomová 2005, Sundkvist 2015).

Dosud publikované studie se IRF zabývají z hlediska mapování a teorie rozšíření daného jevu, zobecnění jeho komunikačních funkcí, užití a statusu v rámci určité (většinou ostrovní) oblasti (mj. Thomová 2005, Sundkvist 2012, 2015), případně se jedná o studie kvantitativního charakteru zkoumající frekvenci užití daného jevu při komunikaci s člověkem vs. domnělým počítačem (Eklund 2002), frekvenci užití u mužů vs. u žen (Thomová 2005) apod.

Cílem této práce je aplikovat obecné poznatky o IRF na vybraný materiál, ve kterém mluvčí IRF užívá, zjistit, zda lze i v praxi užití klasifikovat dle již existujících kategorizací funkcí IRF, a popsat další faktory, které mohou užití IRF ovlivňovat.

Dalším motivačním faktorem výběru tohoto tématu, který pro mě osobně hrál roli, je možnost propojení studia norského jazyka a lingvistických zájmů (pragmatika, konverzační analýza).

1 Ingresivně realizované formy

1.1 Iniciační mechanismus

Iniciační (též *aerodynamický*) mechanismus je jedno z hledisek (vedle způsobu artikulace, místa artikulace, sekundární artikulace, činnosti hlasivek, trvání a napjatosti), dle kterého se klasifikují souhlásky v jazycích světa (srov. Duběda 2005). Mění se jím způsob a směr, kterým je při řeči uveden do pohybu vzduchový proud vyvolávající vzduchový efekt. Pro přehled iniciačních mechanismů viz tabulku 1.

Tabulka 1: Přehled souhláskových iniciačních mechanismů

		Směr	
		egresivní (vzduchový proud směřuje ven z vokálního traktu)	ingresivní (vzduchový proud směřuje dovnitř vokálního traktu)
Způsob	pulmonický (vzduchový proud je uveden do pohybu plicemi)	naprostá většina souhlásek evropských jazyků	(např. francouzské <i>oui</i> [wi], norské ja při vdechu) - většinou se nevyskytuje jako inherentní rys segmentů, nýbrž jako fonostylistický příznak některých slov
	glotalický (vzduchový proud je uveden do pohybu hrtanem se sevřenou nebo fonující hlasivkovou štěrbinou)	ejektivy, též glotalizované explozivy (např. [p'] v gruzínštině) - exploze (méně často frikce) je následkem zvýšení supraglotálního tlaku, k němuž dochází pohybem hrtanu se sevřenými hlasivkami směrem vzhůru, v konečné	implozivy, též ingresivní frikativy (např. [b] v hauštině) - imploze je vyvolána snížením supraglotálního tlaku, jehož příčinou je pohyb hrtanu s částečně (znělé implozivy) nebo zcela (neznělé implozivy) sevřenými

		fázi artikulace se hlasivková štěrbina otvírá, většinou slyšitelně	hlasivkami směrem dolů
	velarický (vzduchový proud je uveden do pohybu jazykem s velární nebo uvulární okluzí)	není doložena jako inherentní charakteristika fonémů, může se však vyskytnout jako produkt koartikulace (např. první [t] v českém <i>odkud</i> [ˈɔtkʊt] může být realizováno velaricky v případě anticipované velární okluze u [k])	mlaskavky (např. [!] v jazyce !xũ) - ingresivní plozivy nebo afrikáty, jejichž imploze je vyvolána snížením tlaku vzduchu mezi dvěma okluzemi, z nichž zadní je velární nebo uvulární

Převzato z Duběda (2005); doplněno o další příklady

Předmětem této práce je ingresivní pulmonický mechanismus. O ingresivně pulmonické řeči hovoříme v případě, že je realizována vzduchovým proudem, jenž je uveden do pohybu plícemi směrem dovnitř vokálního traktu.

1.2 Rozšíření IRF

Pro četné užívání IRF jsou známy především mluvčí skandinávských zemí a Finska, jev byl dále zaznamenán v Pobaltí, Německu, severní Francii, Grónsku, na Islandu, Faerských ostrovech, Britských ostrovech, v Kanadě a USA (Thomová 2005). K výskytu v těchto oblastech se váže teorie, že má jít o jev rozšířený ze skandinávské oblasti v období vikinské expanze a do zaoceánské oblasti posléze britskými, irskými a skandinávskými migranty (tamtéž).

Eklund (2007, 2015) a jeho mapování výskytu IRF však ukazuje, že se oblast užívání neomezuje pouze na výše zmíněné oblasti, ale že jde o jev vyskytující se ve větší či menší míře v zemích všech kontinentů napříč různými jazykovými rodinami (zmiňuje mj. Nový Zéland, Etiopii či Albánii). Ve všech případech se navíc zdá mít podobnou pragmatickou funkci. Jeho mapování probíhá na základě „propagace“ tohoto jevu na internetu, kde se stále

větší množství lidí hlásí k tomu, že se s něčím podobným ve své lokalitě setkali. Problémem je nedostatek reprezentativního materiálu. Eklund předpokládá, že se nejedná o vysoce příznakový jev, jak se do nedávna myslelo, ale že může jít o univerzální jazykový prostředek, jehož užívání bylo již v některých oblastech zapomenuto (*neglected universal*). Svůj názor podporuje faktem, že mnoho zvířat včetně primátů vydává ingresivní zvuky.

Další z teorií rozšíření IRF hovoří o tradicích, jež byly praktikovány v některých oblastech britských a kanadských ostrovů. Ve skotském kontextu se hovoří o *skelking* nebo *skalking*, na Newfoundlandu o *mummering* nebo *janneying* (Kirwin 1971; Thomová 2005). Jedná se o tradice spjaté s předvánočním časem, kdy skupiny lidí oblečených v maskách obcházely sousedské domácnosti, kde předváděly připravená představení, zpívaly koledy apod. Sousedé se měli pokusit uhodnout identitu návštěvníků, kteří jim daný úkol znesnadňovali nejen zamaskovaným zjevem, ale často právě i zamaskovaným hlasem v podobě ingrese. Pokud sousedé identitu návštěvníků uhodli, mohli se návštěvníci odmaskovat a přijmout od sousedů pohostění. Ve Švýcarsku a Německu byla zase ingrese údajně často užívána chlapci, kteří pod okny vyznávali lásku svým dívkám, tak aby nebyli odhaleni dívčinými rodiči (Shorrocks 2003 in Thomová 2005).

1.3 Variabilita IRF

Nejčastějšími ingresivně realizovanými formami jsou diskurzivní částice označující souhlas či nesouhlas (v norštině *ja/nei*) a jejich varianty. Některé studie (např. Kobayashi 2001) berou v rámci analýzy v potaz pouze *ja* formu. Lze ale najít i doklady mnohých jiných krátkých (jedno-, dvouslabičných) slov, často s hodnoticím (*bra* ‚dobře‘), potvrzujícím (*netopp* ‚přesně‘) významem a v případě turn-taking také slova signalizující zahájení promluvy (*vel* ‚tak‘). Proto se v jiných studiích (jako Thomová 2005) dočteme, že je ingrese aplikovatelná na jakékoli krátké formy (s ohledem na jejich fonetickou stránku, která může realizaci ingrese zamezovat), ba dokonce i delší slova, fráze a celé věty (o takových dokladech se hovoří zejména ve spojitosti s Islandem; mj. Sundkvist 2012).

Závěry většiny studií (mj. Hillová & Zepedová 1999 in Thomová 2005; Eklund 2002), které se ingresi zabývají z genderového hlediska, se shodují na tom, že ingresi užívají čteněji ženy než muži. Tato zjištění jsou ve studiích zdůvodňována především z fonetického hlediska,

tedy že je ženský vokální trakt lépe uzpůsoben snazší realizaci ingrese. Kromě toho se domnívám, že by frekventovanější užívání IRF u žen mohlo souviset s tím, že mají ženy obecně větší tendenci signalizovat ve svém projevu empatii a podporu, která je často ingresí vyjadřována (jak bude popsáno v oddílu 1.6.1).

1.4 Hodnocení IRF

V této kapitole nastíním, jak je jev vnímán mluvčími z oblasti výskytu IRF a mluvčími mimo oblast výskytu IRF na základě dosud publikovaných studií i vlastních zjištění.

1.4.1 Hodnocení IRF rodilými mluvčími

Jeden z mýtů souvisejících s IRF je mylný názor mnohých uživatelů daného jevu bez lingvistického vzdělání, že se jedná o specifikum spjaté pouze s určitou regionální oblastí. Dokladem tohoto mýtu jsou občasné příspěvky v médiích o tom, jak „V jednom švédském městečku říkají ‚ano‘ tak zvláštním způsobem, že to vzbuzuje mezinárodní pozornost“³, který byl paradoxně vydaný norskými médii, tedy v zemi, kde je IRF poměrně běžná (nutno upřesnit, že tento článek a reportáž pojednává o poněkud specifictějším užití ingrese, nicméně na místě, kde by mnoho Norů taktéž „běžnou“ ingresi užilo, o čemž není v článku ani zmínky). Problémem spjatým s omezeným povědomím o rozšíření a využití IRF může být to, že se obecně o krátkých, výplňkových či feedbackových formách v jazyce ve školách příliš nehovoří. O důležitosti těchto krátkých forem v jazyce vychází populárně naučné články až v posledních letech, v norském kontextu se o osvětu snaží např. lingvista Jan Svennevig, který, ačkoli o IRF nevydal žádnou vlastní studii, se o ní (a dalších výrazech v jazyce) vyjadřuje v médiích, jako např. v článku Idy Kvittingenové „Mhm a další zvuky nám pomáhají spolu mluvit“⁴. V tomto článku popisuje ingresivní *o*ja jakožto *svakere bekeftelse* ‚slabší confirmace‘. K významu a (ne)dostatečnosti tohoto pojmenování se vyjádřím v oddílu Potvrzení informace, 1.6.2.

Ptala jsem se na užití IRF⁵ dvou rodilých mluvčích a zároveň lektorů norštiny (tedy mluvčích, kteří nejsou úplnými lingvistickými laiky). Ačkoli je Norsko dialektově velmi

3 Překlad z norského originálu: I den svenske byen sier de «ja» på en så merkelig måte at det vekker internasjonal oppmerksomhet; článek dostupný na <http://www.dagbladet.no/nyheter/i-den-svenske-byen-sier-de-ja-pa-en-sa-merkelig-mate-at-det-vekker-internasjonal-oppmerksomhet/60798337>.

4 Překlad z norského originálu: Mhm og andre lyder hjelper oss å snakke sammen, článek dostupný na <http://forskning.no/sprak/2014/04/mhm-og-andre-lyder-hjelper-oss-snakke-sammen>.

rozmanitě, základně ho lze rozdělit na dvě území s převahou jedné či druhé kodifikované formy norštiny, Østlandet (východní část země), kde převažuje dominantní spisovná forma *bokmål*, která vznikla postupným ponoršťováním dánštiny, k níž začalo docházet od poloviny 19. století v dosud dánštinou hovořících norských městech, a Vestlandet (západní část země), kde převládá spisovná forma norštiny *nynorsk*, jež vznikala paralelně s *bokmålem* jakožto uměle vytvořený jazyk na základě dánštinou neovlivněných vesnických dialektů. Tyto informace zmiňuji z toho důvodu, že mě v první fázi výzkumu zajímalo i to, zda se opravdu nejedná o jev související s určitým regionem.

První dotazovaný lektor pochází z Osla, tedy z východní oblasti, jež je navíc jakožto hlavní město nejméně ovlivněno dialekty. Jevu IRF si byl velmi dobře vědom. Dle něj nejde o jev, jenž by byl znakem určitého dialektu či sociolektu, ale prý se s ním nikdy nenesetkal např. v Nord-Norge (nejsevernější část Norska). Funkce ingrese, kterých si je vědom, je vyjádření souhlasu (jež by mohlo do značné míry korespondovat s funkcí *potvrzení informace* popsané v oddílu Potvrzení informace, 1.6.2 níže) a užití v případech, kdy posluchač dává najevo mluvčímu, že ho poslouchá a podporuje ho tím v pokračování výpovědi (jež koresponduje s funkcí *feedback* popsané v oddílu Feedback, 1.6.1).

Druhá dotazovaná lektorka pochází z oblasti Stavangeru, tedy ze západní oblasti Norska, kde se jako prvotní kodifikovaná forma vyučuje *nynorsk*, jež je mluvčími užívána s příměsemi různých dialektů. S prvním zmíněným lektorem se shoduje v tom, že si nemyslí, že by užití IRF záviselo na určitém dialektu, ale že výběr a četnost užití variuje člověk od člověka. Ona sama má zkušenost zejména s uživateli IRF starší generace. Sama prý daný jev užívá, když hovoří se svou babičkou, naopak mezi jejími vrstevníky (kolem 30 let), se kterými je v kontaktu, se daný jev údajně vyskytuje poměrně zřídka. Žádné speciální kontexty, ve kterých by se IRF užívalo, neuvědla, o užití jevu se prý rozhoduje na základě „pocitu“.

1.4.2 Hodnocení IRF nerodilými mluvčími

K akvizici IRF může dojít jak během dětství, tak kdykoli během dospělosti, a to i u mluvčích z oblasti mimo rozšíření tohoto jevu. Peters (1981) in Sundkvist (2012) zmiňuje, že mnozí cizinci, i jen krátkodobě pobývající na norském území, nejenže přestanou ingresi vnímat jako odchylku od jazykové normy, ale sami se v některých případech stávají jejími aktivními uživateli, a to i v případech, kdy je jejich rodný jazyk negermánského, či dokonce

5 Konkrétně jsem se ptala na to, jak vnímají jev *å snakke på innpust* ‚mluvit nadechnutím‘, což je pojem, pod kterým Norové daný jev nejčastěji znají.

neindoevropského původu. To dokazuje, že užití IRF není nutně vázáno na konkrétní jazyk, ale souvisí s jazykovou nadstavbou jeho užití v interakci. Peters dále zjistil, že mnozí mluvčí, kteří začali ingresi za svého pobytu v zahraničí užívat, pokračovali v jejím užívání i po návratu do oblasti, kde se IRF běžně neužívá, tedy alespoň do té doby, než je na tuto nezvyklost v projevu někdo z okolí upozornil.

Uvedu opět příklad mluvčího z akademické půdy, u kterého jsem tentokrát ingresivní užití sama postřehla. Jedná se o Čecha s doktorátem z norštiny (resp. skandinavistiky). Při svých norských výkladech někdy užívá ingresi při přechodu z jednoho tématu na druhé, případně před úplným ukončením přednášky. Když jsem se ho zeptala, zda by mi mohl popsat, čím je jeho užití IRF podmíněno, odpověděl, že to užívá „intuitivně“ a že o tom v daný moment nepřemýšlí, ale když se nad tím zamyslí, užívá to pravděpodobně zejména jako jakési uzavření tematického celku (což by korespondovalo s funkcí *uzavření tematického celku* popsané v oddílu Uzavření tematického celku, 1.6.3).

1.4.3 Shrnutí

Zdá se, že si jsou rodilí i nerodilí mluvčí, již se pohybují či pohybovali v norském prostředí, existence IRF dobře vědomi. Laičtí uživatelé mají často daný jev za specifikum oblasti, ve které žijí, případně ho mají za jev, jenž je užíván určitou skupinou lidí (staří, vesničané apod.). Tito mluvčí tedy vlastně IRF do určité míry považují za součást dialektu či sociolektu. Lingvisticky vzdělaní mluvčí, se kterými jsem o daném jevu debatovala, se přiklánějí k tomu, že se o dialekt či sociolekt nejedná, ale že jde o jev rozšířený ve velké části Norska napříč sociálními skupinami (ačkoli se frekvence užívání IRF pravděpodobně bude v jednotlivých sociálních skupinách lišit). Užití IRF se zdá být do značné míry intuitivní, ale mluvčí jsou alespoň přibližně schopni popsat kontexty, ve kterých IRF užívají.

U nerodilých mluvčích norštiny může v některých případech dojít k akomodaci daného jevu. Někteří ho užívají v rámci svého norského projevu, někteří jeho užití přenáší i do svého rodného jazyka.

1.5 Přehled dosud publikovaných studií o IRF

Největším fanouškem a šířitelem povědomí o IRF je pravděpodobně Švéd Robert Eklund, jenž o tomto jevu založil i webovou stránku⁶ a jehož studie jsou to první, co zájemce

⁶ Dostupné na <http://ingressivespeech.info>.

o tento jev naleznete v internetovém vyhledávači. Jeho první publikovaná studie (Eklund 2002) představuje výzkum užití ingrese v telefonních hovorech s člověkem a domnělým počítačem. Kromě toho, že studie přináší poznatek o tom, že IRF není závislá na interakci tváří v tvář, ale není nic neobvyklého ani v telefonní konverzaci dvou vzájemně neznámých lidí, přináší také zjištění, že je pro užití IRF nutný jakýsi lidský faktor, jenž konverzace se strojem postrádá. Dle mého názoru překvapivým zjištěním je, že jiné feedbackové výrazy typu *mhm* apod. se na rozdíl od IRF v hovoru s počítačem objevují. Dále výsledky studie ukazují, že častějšími uživateli ingrese byly ženy. Navíc je tato studie cenným zdrojem klasifikací ingrese v podání autorů, jejichž studie nejsou veřejně k dispozici (případně jsou publikované v jazyce, který neovládám), jako Hakulinen (1993), Kobayashi (2001) nebo Landkvist (2001). O klasifikaci funkcí ingrese dle těchto autorů se zmíním v oddílu 1.6.

V další studii (Eklund 2007) navrhuje autor alternativní teorii původu IRF k většinově přijímané teorii rozšíření vikingy ze skandinávské oblasti, a to, že by mohlo jít o jev biologicky podmíněný, resp. zanedbaný jazykový prostředek (*neglected universal*). Argumentuje tím, že rozličné druhy zvířat (včetně primátů) ke komunikaci ingresivní zvuky používají, navíc zmiňuje výskyty ingrese i mimo pro tento jev typickou severoatlantickou oblast, navíc s podobnou pragmatickou funkcí.

V následujících letech se snažil prostřednictvím webu získat co nejvíce dokladů o IRF z rozličných koutů světa, prozatímni výsledky publikoval ve své další práci (Eklund 2015).

Dalším badatelem v oblasti ingrese, tentokrát se zaměřením na IRF užívané v rámci britských ostrovů, je Peter Sundkvist. Jeho první práce (Sundkvist 2012) pojednává o výskytu ingrese na Shetlandských ostrovech. Práce popisuje zejména IRF obecně a historii osídlení ostrovů s výskytem IRF související. Také na základě studie Peterse (1981) zmiňuje snadnou a rychlou akomodaci IRF zahraničními mluvčími v norském prostředí a jejich následný přenos do své rodné oblasti. V následné studii (Sundkvist 2015) uvádí některé kontexty, ve kterých se IRF užívá, přičemž užívá příklady z různých zdrojů a zeměpisných oblastí. V této studii nastiňuje problematiku sběru materiálu s reprezentativním vzorkem IRF užití, zastává totiž názor, že je IRF podmíněna neformálností prostředí a vzájemnou familiárností mezi mluvčími (opačný názor viz Eklund 2002). Dále v této studii mapuje výskyt IRF na britských ostrovech a zmiňuje některé zažité stereotypy, jež jsou s ingresivními formami spjaty.

Mnohem systematictější pojatá je studie Eleanor Josette Thomové (2005), která se ve své práci zabývá oblastmi výskytu a kontexty užití IRF ve Skotsku (na základě dotazníků

vyplněných vybraným vzorkem obyvatel daných oblastí). Zároveň uvádí přehled dosud publikovaných studií o IRF, jejichž plnou verzi jsem neměla k dispozici. Představuje studii Peterse (1981), který kromě akomodace IRF cizinci v norském prostředí zkoumal specifické užití IRF na ostrově Vinalhaven. Užití ingrese v komunitě tohoto rybářského ostrůvku se v tomto výzkumu ukázalo být úzce spjaté s nadřazeností a podřizeností účastníků hovoru. Ingrese byla užívána téměř výhradně mluvčími, jež se nacházeli v pasivní a podřazené pozici (podřizený při rozhovoru s nadřazeným, student při rozhovoru s učitelem, dítě v konverzaci s rodičem apod.). Peters se tedy zabýval i tím, zda dětské uživatele IRF budou daný jev dále používat i v dospělosti. Ukázalo se, že ženy většinou daný jev používají dál. Zajímavým zjištěním bylo, že muži, kteří ingresi v dětství užívali, ale stali se členy námořnictva, kteří v rámci ostrova stojí na vrcholu společenského žebříčku, postupně ingresi používat přestali. Dále Thomová představuje studii Hillové & Zepedové (1999), která se zabývá fonetickou stránkou užití ingrese (v této studii se např. objevuje předpoklad, že je pro ženy realizace IRF snazší než pro muže). Také zmiňuje Clarkovou & Melcherse (2005), kteří přišli se zjištěním, že plní IRF v odpovědích na otázky specifickou funkcí (viz oddíl Potvrzení informace, 1.6.2).

Další zmínku o IRF lze najít např. ve studii Kirwina (1971), jenž analyzoval dialekt obyvatel Newfoundlandu. O IRF se v této studii hovoří ve spojitosti s tradicí *mumming* zmíněnou v oddílu Rozšíření IRF, 1.2. Dle Eklunda (2007) se ovšem na Newfoundlandu užívá ingrese i v běžné mluvě v podobných kontextech jako ve skandinávské oblasti.

1.6 Kategorizace funkcí IRF na základě dosud publikovaných studií

V této kapitole představím kategorizaci funkcí IRF na základě již publikovaných studií.

1.6.1 Feedback

Nejčastěji zmiňovanou funkcí IRF je *feedback*, neboli zpětná vazba (mj. Eklund 2002). Uživatel feedbackem signalizuje, že poslouchá právě promlouvajícího a ingresivní reakcí ho podporuje v pokračování. To, že jsou ingresivně realizované formy vázány na lidskou interakci, dokazuje Eklund (táž studie) užitím IRF ve švédštině v telefonních rozhovorech klienta s člověkem vs. domnělým počítačem. V telefonátech s člověkem klienti v mnoha případech iniciovali užití IRF, v telefonátech s počítačem nikoli. Ze zjištění, že jiné

než ingesivní feedbackové výrazy byly mluvčími realizovány i při hovoru s domnělým počítačem (ačkoli by se dalo předpokládat, že jsou všechny formy tohoto typu vázané na interakci s člověkem), se zdá, že užití IRF může signalizovat ještě vyšší míru sounáležitosti a empatie než jiné feedbackové formy. Ačkoli předpokladem některých výzkumníků daného jevu bylo, že ingrese vyžaduje značnou míru intimnosti a familiárnosti (Sundkvist 2015), ve studiích (Eklund 2002) se ukazuje, a dokazuje to i náš zkoumaný materiál – televizní talk show, že tím výskyt IRF nutně podmíněn není. V mnohých případech je IRF užito hned při prvním kontaktu dvou neznámých jedinců (a to nejen v přímé interakci, ale i při telefonním hovoru, jak ukazuje již zmíněný Eklund 2002). Navození intimní, přátelské až rodinné atmosféry může být na druhou stranu jednou z funkcí, kterou IRF má.

1.6.2 Potvrzení informace

Další možnou funkcí IRF je *potvrzení informace* (Hakulinen 1993 in Eklund 2002 tuto funkci nazývá *confirmative*). V tomto případě lze vyčlenit dvě možné situace – užití stejným mluvčím, který informaci podává (ve smyslu *Potvrzují, že za tím, co jsem právě řekl, si stojím.*), nebo jiným účastníkem rozhovoru (ve smyslu *Souhlasím s tebou. To, co říkáš, je pravda.* apod.). V obou případech se užití snaží o posílení věrohodnosti právě podávané informace.

Jako speciální příklad by se dala uvést ingrese jakožto odpověď na otázku. Dle Clarkové a Melcherse (2005) in Thomová (2005) lze ingesivní užití očekávat v odpovědi na takovou otázku, která není pokládána za účelem zjištění (např. *Jedeš tam?*), ale za účelem specifického ilokučního aktu (např. výčitka, překvapení, pokus o zpochybnění, např. *Opravdu tam jedeš?*). Ingesivně realizovaná odpověď v takovém případě funguje jako utvrzení stanoviska, které dotazující již zná či alespoň předpokládá. Jan Svennevig tento druh odpovědi nazývá *svakere bekreftelse*⁷ ‚slabší konfirmace‘ (lépe přeloženo jako ‚druhotná konfirmace‘), kterou též pokládá za hlavní funkci IRF. Jak již ovšem napovídá tato klasifikace a jak bude ještě rozvedeno v rámci analýzy, může IRF vyjadřovat mnohem více.

1.6.3 Uzavření tematického celku

Další vyzorovanou funkcí je *uzavření tematického celku* (Landqvist 2001 in Eklund 2002 užívá pojem *topic-closing*, Kobayashi 2001 in Eklund 2002 *concluding*). Tím dává

⁷ Zmíněno v článku dostupném na <http://forskning.no/sprak/2014/04/mhm-og-andre-lyder-hjelper-oss-snakke-sammen>.

mluvčí najevo, že již řekl vše podstatné k danému tématu a přechází na téma jiné, případně dává příležitost dalším mluvčím, aby se chopili slova.

1.6.4 Turn-taking

Další možnou funkcí IRF dle dosavadních studií je převzetí slova, neboli *turn-taking*, (Hakulinen 1993 in Eklund 2002 a Kobayashi 2001 in Eklund 2002). Mluvčí se užitím ingrese může hlásit o slovo, pokud chce reagovat na něco, co dosavadní mluvčí řekl, případně pokud má pocit, že již druhý mluvčí řekl vše potřebné. V druhém případě bude tedy ingrese v mnohých případech signalizovat zároveň *uzavření dosavadního tématu*.

1.7 Nedostatky dosavadní kategorizace

V tomto oddílu zmíním některé problémy, které spatřuji v dosavadní klasifikaci funkcí IRF.

Jeden ze zásadních problémů dosavadní klasifikace spatřuji v tom, že se autoři omezují na ingresivní užití formy *°ja* a jiné neberou buď vůbec v potaz, nebo funkce formy *°ja* vztahují na jakékoli ingresivně realizované formy. Pokud mají všechny ingresivně realizované formy stejné funkce, žádá si dle mého názoru minimálně zdůvodnění, proč tomu tak je. Neingresivní forma *ja* se rozhodně nerovná neingresivní formě *nei*, proč by se tedy ingresivní forma *°ja* měla rovnat ingresivní formě *°nei*? Nemluvě o tom, že výčet možných ingresivně realizovaných forem není těmito dvěma (ačkoli nejčetnějšími) případy u konce. Konkrétní ingresivní realizace by si tedy podle mého názoru zasloužily větší pozornost než doposud (jakkoli si uvědomuji, že najít vhodný materiál, ve kterém by se různé formy objevovaly v četnějším množství, může být problematické).

Dalším problémem je samotné pojmenování funkce *feedback*. Tak, jak tento pojem vnímám já, by se pod něj dala zahrnout jak obyčejná zpětná vazba ve smyslu *ano, poslouchám tě, pokračuj*, tak vyjádření empatie ve smyslu *soucítím, chápu*, tak i potvrzení informace ve smyslu *souhlasím*, i ukončení tematického celku ve smyslu *myslím, že mluvíš už moc dlouho*, případně *turn-taking* ve smyslu *rád bych také něco řekl*. Proto se pokusím navrhnout jemnější klasifikaci dle parametrů, které rozvedu v kapitole Metodologie, oddíl Parametry, 2.3.

Ačkoli by výčet nedostatků dosavadní klasifikace mohl jistě ještě pokračovat, zmíním poslední problém, který považuji za zásadní a který do jisté míry souvisí právě s nedostatečným prozkoumáním faktorů, které u mluvčích užití IRF iniciují, případně blokují.

Dosavadní autoři totiž pracují s poněkud fragmentárním materiálem různorodého charakteru, který není snadné systematicky analyzovat. Nikdo dosud nezkoumal užití IRF v (alespoň v rámci možností) homogenním prostředí a nikdo dosud neanalyzoval větší množství užití IRF jedním mluvčím v závislosti na jeho chování a zvyklostech v různých situacích během rozhovoru, jelikož zatím nikdo zkrátka neanalyzoval materiál pro tuto podrobnější analýzu vhodný. Já se o podrobnější analýzu v rámci této práce pokusím, jelikož se mnou vybraný materiál jako vhodný jeví.

2 Metodologie

2.1 Materiál

Pro svou práci jsem se po sběru a zběžné analýze dat z různých zdrojů rozhodla využít norskou talk show Lindmo⁸ vysílané na NRK⁹. Ačkoli jsem z některých již publikovaných studií (Sundkvist 2012), jež se vyjadřují k problematice sběru materiálu, zprvu přejala předpoklad, že se ingresivní formy v médiích vyskytují zřídka a že se jim profesionální mluvčí (s hereckou, moderátorskou apod. praxí) budou mít tendenci spíše vyhýbat, moderátorka Anne Lindmová (dále AL), která v rámci pořadu ingresivní formy užívá četně (stejně jako někteří její hosté), je příkladem, jenž ukazuje, že tomu tak nutně být nemusí a že se nejedná o jev, na který je v mediálním prostředí pohlíženo jako na něco nežádoucího.

Talk show Lindmo lze připodobnit k české talk show Všechnopárty Jiřího Šípa. V necelé hodině bývají představeni čtyři hosté (nebo skupiny hostů) z různých branží (od herců, hudebníků a sportovců přes spisovatele a vědce až k politikům). Hlavní pozornost je vždy věnována jednomu, ale ostatní, kteří již rozhovor podstoupili, se můžou do právě probíhající konverzace volně zapojovat. Ve studiu, které velikostí a počtem diváků též přibližně odpovídá Všechnopárty, vládne během prvních tří rozhovorů uvolněná atmosféra a komunikace mezi moderátorkou a hosty je vesměs neformální. Poslední rozhovor se většinou zabývá závažnější tematikou a i jeho vyznění je tím pádem serióznější. Po něm pro odlehčení atmosféry zpravidla následuje hudební číslo některého z hostů.

K analýze jsem vybrala šedesát výskytů ingrese z devíti dílů talk show Lindmo z období mezi 23. 4. 2016 a 6. 5. 2017. Tyto výskyty budu hodnotit na základě parametrů, jež budou představeny v oddílu 2.3. Pro přepisy vybraných výskytů společně s předcházejícími a

⁸ Dostupné na <https://tv.nrk.no/serie/lindmo>.

⁹ Norsk rikskringkasting; norská veřejnoprávní rozhlasová a televizní společnost

následujícími replikami viz Příloha 2. Pro přehled jednotlivých hodnot určených u každého výskytu viz Příloha 3.

2.2 Transkripční pravidla

Příklady užití ingrese jsou transkribovány podle pravidel manuálu GAT 2¹⁰, která jsem přizpůsobila (zejména co do podrobnosti) účelům této práce. Pro úplný seznam použitých znaků a pravidel viz Příloha 1. Pro označení ingrese využívám znak ° před ingresivně proneseným slovem (°*slovo*), případně před frází (°<*víceslovná fráze*>). Tento znak jsem zvolila na základě zápisu nádechu podle GAT 2 (°*h*, °*hh*, °*hhh*, atd.).

Mluvčí jsou v transkriptech označováni iniciálami (prvního jména a příjmení). Poslední písmeno značí jejich pohlaví (A – žena, Z – muž).

Ačkoli jsou formy některých slov napříč norskými dialekty po fonetické a někdy i po morfologické stránce rozmanité, zapisuji je v kodifikované formě (konkrétně bokmálu¹¹).

Anglická slova či celé úryvky rozhovorů, zapisuji dle pravidel anglického pravopisu bez speciálního odlišení od slov a rozhovorů norských, neboť toto rozlišení nepovažuji pro tuto práci za relevantní.

České překlady neuvádím pod každý řádek norského přepisu, jak je uznávanou normou, ale pod celý přepis, z důvodu zachování přehlednosti přepisu. V českých překladech jsem pro lepší orientaci v rámci možností zachovala slovosled a transkripční značení norského přepisu.

Anglické rozhovory jsou uvedeny bez českého překladu.

2.3 Parametry

V této kapitole představím klasifikaci a popis parametrů, dle kterých jsem vzorek výskytů analyzovala, společně se způsobem, kterým jsem při analýze postupovala. Pro přehledovou tabulku výskytů s určenými parametry viz Příloha 3.

10 Dostupné na <http://www.gespraechsforschung-ozs.de/heft2011/px-gat2-englisch.pdf>.

11 Pro informaci o kodifikovaných formách norštiny viz oddíl 1.4.1 předchozí kapitoly.

2.3.1 Základní¹²

a) Mluvčí

Ačkoli byl materiál k analýze vybrán zejména na základě užívání IRF moderátorkou talk show AL, IRF relativně často užívají i její hosté. Několik z těchto užití jsem taktéž do své analýzy zařadila, abych v práci představila co nejširší škálu užití IRF. Vzhledem k tomu, že se role hosta od role moderátora v mnoha ohledech liší, nelze vyloučit, že se bude v některých aspektech lišit i jejich užití IRF.

b) Forma

Jelikož se ve vybraném materiálu nachází i výskyty jiných ingresivně realizovaných forem než většinového *°ja*, rozhodla jsem se dané formy zaznamenat a podívat se na to, zda (a případně jak) se liší kontexty, ve kterých mluvčí onu alternativní formu užívají, od kontextů výskytu *°ja* formy.

Např. v (1)5¹³ a (1)7 AL ingresivně užívá formu *°nei*.

Příklad (1)¹⁴

(32)¹⁵ ALA – Anne Lindmo

AWZ – Aleksander Walmann

hudební duo o účasti v ESC

29. 4. 2017 4:30¹⁶

1. ALA: og det er jo det også det er en en en en slags parallellsamfunn?

2. AWZ: *°ja*

3. ALA: ute i europa med folk som elsker eurovision song contest.

4. AWZ: ja, det er jo religion? eurovision eee som har sinnssykt mange følgere, ee vi ble så mm blåst av banen. eee og og vi har ikke vært med på det før?

5. ALA: *°nei=*

12 Ačkoli zní pojmenování této skupiny parametrů poněkud abstraktně, nenapadá mě žádné pojmenování, jež by ji vystihlo lépe.

13 příklad 1, řádka 5

14 Díl dostupný na <https://tv.nrk.no/serie/lindmo/MUHU12001317/29-04-2017>.

15 Pod tímto číslem je úryvek uveden v Příloze 2.

16 Čas značí začátek transkribovaného úseku.

6. AWZ: =så vi vet ikke hvor svært det er?
7. **ALA:** [°nei]
8. AWZ: [også] er det GIGANTISK svært,

Překlad příkladu (1)

1. ALA: a to a je to takovej druh paralelní společnosti?
2. AWZ: °jo
3. ALA: venku v evropě, lidí, kteří milují eurovision song contest.
4. AWZ: jo, je to náboženství? eurovision eee které má šílené množství fanoušků, ee byli jsme tak mm unešení. eee a a nebyli jsme toho součástí dřív?
5. **ALA:** °ne=
6. AWZ: =takže jsme nevěděli, jak ohromný to je?
7. **ALA:** [°ne]
8. AWZ: [a] a je to giganticky ohromný,

c) Jazyk

Do talk show Lindmo jsou zváni kromě norských hostů i hosté zahraniční. S nimi AL hovoří anglicky. Do analýzy jsem zahrнула i tyto rozhovory, abych zjistila, zda se jev váže na norštinu, nebo zda (a případně v jakých případech a jak frekventovaně) ho mluvčí užívá i v angličtině při komunikaci s mluvčími, pro které je IRF pravděpodobně neznámým jevem.

2.3.2 Fonetické

a) Síla a F0

Ačkoli tyto parametry nebere v potaz žádná ze studií, které jsem k tématu práce měla k dispozici, již při zběžném poslechu materiálu jsem u AL zaznamenala fonetické rozdíly napříč realizacemi IRF. Tyto rozdíly jsem definovala jako rozdíl v síle a rozdíl v tom, zda je při ingresi produkován hlasivkový tón (F0), nebo zda jde o pouhý vdech vzduchového proudu. Považovala jsem za zajímavé vzít v úvahu to, zda se od sebe různá užití neliší například v souvislosti s pozicí v rámci tematického celku, případně se pokusit vysledovat, čím jiným by tato různost užití mohla být podmíněna.

Vzhledem k formátu materiálu nebylo možné zvukovou stopu analyzovat ve speciálním softwaru na analýzu řeči (např. Praat), hodnoty jsem tedy určovala pouze na základě pečlivého poslechu.

Pro sílu jsem zavedla dvoustupňové ohodnocení *silnější* a *slabší*. Hodnotu *silnější* jsem uváděla pouze ve výrazných, intenzivně realizovaných případech. Případy s intenzitou

nízkou a případy, u kterých bylo problematické se jednoznačně rozhodnout, jsem označila hodnotou *slabší*.

Paralelně k tomuto určování a vzhledem k technickým omezením jsem u parametru F0 volila možnost *ano* pouze u těch případů, u kterých je přítomnost tónu jasně slyšitelná, u ostatních příkladů jsem se přiklonila k možnosti *ne*.

b) Intonace

Dalším vybraným parametrem je intonace na konci repliky (resp. slova), jež ingresi předchází. Původně jsem zkoušela pracovat s pětistupňovou škálou o pěti bodech – *klesavá* – *mírně klesavá* – *rovná* – *mírně stoupavá* – *stoupavá*, avšak ukázalo se, že k *rovné* v norštině na konci slova (alespoň v rámci vybraného materiálu) nedochází, a stanovit hranici mezi *mírně klesavou/mírně stoupavou* a *klesavou/stoupavou* se ukázalo být problematické, proto jsem se nakonec přiklonila k určování pouze dvou možností – intonace *klesavá* a *stoupavá*. K ingresi po klesavé intonaci dochází v (2)4.

Příklad (2)¹⁷

(20) ALA – Anne Lindmo

KKZ – Karl Ove Knausgård

spisovatel o možnosti dělat rozhovor s Donaldem Trumpem

29. 4. 2017 24:02

1. KKZ: ((nádech) men så det var helt i begynnelsen da (-) nominasjon? (-) og så begynte trump å sånn ta form? og et var inne jeg pratet med de og så (-) begynte vi snakket om det? så sa jeg at trump var interessant [o:g] så spurte de bare do you
2. ALA: [mhm]
3. KKZ: wanna meet him? (--) og så sa jeg nei.=
4. ALA: =°ja=

Překlad příkladu (2)

1. KKZ: ((nádech)) ale to bylo úplně ze začátku (-) kandidatury? (-) a potom se Trump začal dostávat do formy a tak jsem se s nimi ((New York Times)) začal bavit o tom, že je Trump zajímavý [a] oni se mě jen zeptali: do you
2. ALA: [mhm]

¹⁷ Díl dostupný na <https://tv.nrk.no/serie/lindmo/MUHU12001317/29-04-2017>.

3. KKZ: wanna meet him? (--) a já řekl ne.=
4. ALA: =°chápu=

Po stoupavé intonaci následuje ingrese v (3)2.

Příklad (3)¹⁸

(22) ALA – Anne Lindmo

KKZ – Karl Ove Knausgård

spisovatel o možnosti dělat rozhovor s Donaldem Trumpem

29. 4. 2017 25:11

1. KKZ: og han ikke konsentrerer seg lenge om gangen han får veldig korte resymeer?
2. ALA: °ja
3. KKZ: ikke sant? og og (-) hva betyr det? hva slags menneske er han ikke sant? (-) ja og han ser veldig han ser ut deprimert? da hva er det hva er det her? (hvor) og det kan man se når man er i rommet med noen da kan man (-) kan man få en anelse da var DET som har vært fantastiske å gjø[re] men men [det er] jo for sent
4. ALA: [°ja] [så du]
5. KKZ: for lenge lenge siden=
6. ALA: =ja ja (--) du da mange også ee gir uttrykk for en ee redsel. (-) ikke sant?
7. KKZ: ja
8. ALA: noe som (--) ((oddechnutí)) historiske uro og frykt knyttet til at (-) han har den posisjonen han har?

Překlad příkladu (3)

1. KKZ: a nedokáže se dlouho soustředit má velmi krátké výstupy?
2. ALA: °jo
3. KKZ: že jo? a a (-) co to znamená? co je za člověka že jo? (-) jo a on vypadá vypadá velmi deprimovaně? tak o co jde co to tu máme? a to může člověk postřehnout když je v místnosti s někým tak může člověk (-) může člověk vycítit a TO je to co by bylo skvělý dě[lat] ale ale [na to] je už pozdě

¹⁸ Díl dostupný na <https://tv.nrk.no/serie/lindmo/MUHU12001317/29-04-2017>.

4. ALA: [°chápu] [takže ty]
5. KKZ: hodně hodně dlouho=
6. ALA: =jo jo (-- ty no mnozí také ee vyjadřují svůj strach. (-) že?
7. KKZ: jo
8. ALA: něco jako (-- ((oddechnutí)) historicky podmíněný neklid a strach spojený s tím že (-) on má tu pozici kterou má?

2.3.3 Diskurzí

a) Téma

Původně jsem zamýšlela brát v potaz též charakter podání tématu a dynamičnost promluvy, při zběžné analýze několika dílů talk show se mi totiž nejfrekventovanější užití IRF jevílo právě v dynamických nebo dramatických, vypjatých momentech rozhovoru. Sestavení přesvědčivé klasifikace pro tyto parametry se však ukázalo být značně problematické, proto jsem se od tohoto záměru rozhodla ustoupit a vystačit si s pozicí v rámci tematického rámce, překryvem replik a pauzami před a za, což jsou parametry, jež mohou se zmíněnými problematickými faktory též souviset. U každého výskytu jsem tedy pro lepší orientaci a představu uvedla alespoň téma, které je danou promluvou právě podáváno, např. *výuka matematiky, trénink překážkového běhu, mateřství* či *dopingová aféra*.

b) Pozice v rámci tematického celku

Jako součást analýzy jsem se pokoušela otestovat, zda by již zmíněné fonetické parametry, případně některé parametry, které budou popsány níže (konkrétně turn-taking, pauzy a překryvy replik), mohly souviset s pozicí ingrese v rámci tematického celku. Hodnoty tohoto parametru jsem stanovila na základě částí, z kterých se tematický celek obvykle skládá – *intro*, *medium* (tj. střed) a *konec*. U většiny případů bylo určování tohoto parametru bezproblémové, vyskytlo se ale i pár příkladů, u kterých jsem s určením pozice váhala.

Zaprvé se jedná o případy, kdy není jednoznačné, zda jde ještě o *intro*, nebo již o jádro výpovědi (*medium*). V těchto případech jsem se přiklonila k možnosti *medium*, jelikož se většinou nachází již několik replik od určení aktuálního tématu, jako je tomu v (4)17 (vs. (4)9 a (4)11, jakožto jednoznačné *intro*, a (4)21, jakožto jednoznačné *medium*).

Příklad (4)¹⁹

¹⁹ Díl dostupný na <https://tv.nrk.no/serie/lindmo/MUHU16005116/27-08-2016>.

(43) ALA – Anne Lindmo

IJZ – Ingebrigt Steen Jensen

fofbalový fanoušek a ”maskot” týmu Stæbek o nejlepší afterparty po foftbalovém zápase

17. 9. 2016 8:58

1. ALA: ja altså eee vi er jo i som en nach[spieltematikken]
2. IJZ: [ja ja det var (bra ja)]
3. ALA: [her] (-) ee har du=har du noen som en gloriøse
4. IJZ: [(uchechtnutí)]
5. ALA: (-) gloriøse nachspiel?
6. IJZ: jeg har (-) ett nachspiel jeg aldri kommer til å glemme.
7. ALA: ehm,
8. IJZ: (-) det fants et lørdag tjuesyvende september nitten nitti tre (-) i bergen=
9. **ALA: =okay (-) °ja**
10. (-)
11. **IJZ: °ja (-) da (-) hadde (-) vi dette hadde vi det handler litt det handler om stabæk,**
12. (-)
13. ALA: ja=
14. IJZ: =vi hadde vært i andre divisjon?
15. ALA: hm
16. IJZ: vi hadde slått os (-) tre null?
17. **ALA: °ja**
18. IJZ: og rykket opp i neste () ligaen etter tre år (vi har) drømt om dette det var så svært vi var så lykkelige (-) og jeg var litt ekstra lykkelig?
19. ALA: e[hm]
20. IJZ: [for] jeg hadde satset femti tusen kroner på et utenlandsk () på at stabæk skulle rykke opp?
21. **ALA: °ja=**
22. IJZ: =til fem i odds og det betyr altså at jeg vunnet (-) to hundre og femti tusen kro[ner]
23. ALA: [oi]
24. ((potlesk publika))

Překlad příkladu (4)

1. ALA: jo takže eee y právě probírali téma [afterparty]
2. IJZ: [jo jo to bylo (dobrý no)]
3. ALA: [tu] (-) ee zažils=zažils nějakou legendární
4. IJZ: [((ucechtnutí))]
5. ALA: (-) legendární afterparty?
6. IJZ: mám (-) jednu afterparty na kterou nikdy nezapomenu.
7. ALA: ehm,
8. IJZ: (-) byla to sobota dvacátého sedmého září devatenáct devadesát tři (-) v bergenu=
9. **ALA: =okay (-) °no**
10. (-)
11. **IJZ: °no (-) tak (-) jsme měli (-) měli jsme je to trochu je to o stabæku (fotbalový tým),**
12. (-)
13. ALA: no=
14. IJZ: =byli jsme v druhý lize?
15. ALA: hm
16. IJZ: porazili jsme os (-) tři nula?
17. **ALA: °no**
18. IJZ: a postoupili jsme do první ligy po třech letech co jsme o tom snili to bylo tak super a my bli tak šťastní () (-) a já byl ještě o něco šťastnější?
19. ALA: e[hm]
20. IJZ: [protože] jsem vsadil padesát tisíc korun na () to že stabæk postoupí?
21. **ALA: °jo=**
22. IJZ: =a kurs byl jedna ku pěti (?) to znamená tedy že jsem vyhrál (-) dvě stě padesát tisíc ko[run]
23. ALA: [oi]
24. ((potlesk publika))

Zadruhé se jedná o případy, kdy je problematické určit, zda moderátorčin dotaz ještě souvisí s předešlým tématem, nebo ho lze již považovat za určení tématu nového. Pokud v otázce souvislost s předešlým tématem, i volná, patrná je, rozhodla jsem se ji považovat za součást *media* tematického rámce stanoveného v předešlém úseku, jako např. otázka v (3)6 a (3)8.

c) Turn-taking

Signalizace turn-takingu je považována za jednu z hlavních funkcí IRF (viz oddíl 1.6.4 předchozí kapitoly). Proto jsem se na něj zaměřila i ve své analýze. U tohoto parametru tedy určuji, zda mluvčí, jenž užil IRF, se následně ujímá slova. V případě, že se mluvčí o turn-taking pokusí, avšak stávající mluvčí mu jeho pokus nedovolí realizovat, hodnotím turn-taking jako *neúspěšný*. Takový případ lze nalézt např. v (3)⁴ výše. Naopak jako úspěšný hodnotím turn-taking i v případě, že po ingresi následuje potlesk diváků, a až po něm se mluvčí, jenž ingresi užil, ujímá slova.

d) Pauza před/za

Pauzy před ingresi a za ingresi jsem do své analýzy zařadila zejména proto, abych zjistila, zda nebude možné vysledovat souvislost s jejich pozicí v rámci tematického celku. Jak jsem již zmínila výše, formát materiálu mi nedovoluje analýzu zvukové stopy ve speciálním softwaru na analýzu řeči, pauzy jsem tedy hodnotila též na základě pečlivého poslechu a možnost *ano* jsem uvedla pouze tam, kde je pauza dostatečně dlouhá na to, aby se nedala zpochybnit její významnost. Při určování pauz *před* ingresivní formou jsem se nesetkala s žádným zásadním problémem. Při určování pauz *za* IRF jsem se potýkala s dilematem, zda nádech považovat za pauzu, nebo již za součást následující promluvy. Nakonec jsem se přiklonila k první možnosti, tedy k hodnocení nádechu jako pauzy (viz (5)⁴).

Příklad (5)²⁰

(24) ALA – Anne Lindmo

LEA – Linda Ervik

policistka o obchodu s lidmi (zdůvodnění, proč se rozhodla zabývat právě touto problematikou)

29. 4. 2017 52:32

1. LEA: så det er egentlig bare (-) du (-) du får en slags ee forbindelse til dem? du klarer å sette deg inn i deres situasjon? så (-) altså blir du slet så motivert på å ta bakmannen.
2. ALA: °ja
3. LEA: så blir det bare en motivasjon i seg selv.
4. **ALA: °ja ((nádech)) er det noen (-) saker ee som ender godt, [...]**

20 Díl dostupný na <https://tv.nrk.no/serie/lindmo/MUHU12001317/29-04-2017>.

Překlad příkladu (5)

1. LEA: takže je to vlastně jen (-) že ty (-) získáš jakýsi druh spojení s nimi? dokážeš se vcítit do jejich situace? takže (-) tím pádem získáš motivaci jim pomáhat.
2. ALA: °jo
3. LEA: takže je to jen motivace v tobě samé.
4. ALA: °chápu ((nádech)) jsou nějaké (-) případy ee co končí dobře, [...]

e) Překryv replik

Stejně jako pauzy, i překryvy replik může být zajímavé porovnávat vzhledem k pozici v rámci tematického celku. V některých případech může být problematické určit, zda na sebe repliky bezprostředně navazují nebo zda se krátce překrývají. Překryv replik tedy hodnotím *ano* pouze v případech, ve kterých lze překryv replik poslechem jednoznačně identifikovat.

Ve výše zmíněném příkladu (1)5–6 dochází k bezprostřednímu navázání replik a v případě (1)7–8 k překryvu replik.

f) Diskurzí funkce

Původně jsem v rámci analýzy pracovala pouze s kategorií *typ repliky*. Při jejím určování jsem ovšem narážela na případy, kdy se charakter poslední repliky, resp. její části, na kterou IRF reaguje, liší od charakteru širšího diskurzího úseku, jehož je tato replika součástí. Rozhodla jsem se tedy vyčlenit kategorie dvě – *diskurzí funkci* pro popis funkce většího informačního celku (zhruba shodného s *tématem*) a *typ repliky* pro popis způsobu realizace diskurzí funkce v ingresi bezprostředně předcházející replice (či v poslední informační jednotce (výpovědi) v rámci repliky).

Charakter výpovědí hostů se značně liší od vstupů moderátorky. Proto jsem se rozhodla základní rozdělení funkcí učinit právě na základě toho, zda je výpověď, na niž je ingresivně reagováno, realizována moderátorkou nebo jejími hosty.

Vstupy moderátorky mohou mít různé funkce, např. *informovat diváky, položit dotaz* či *ukončit rozhovor*. To, v jakých konkrétních situacích hosté reagují na její výpovědi ingresí, bude podrobněji popsáno v kapitole 3.

Diskurzí funkce výpovědí hostů jsem navrhla následující: *explanace, popis faktického stavu věcí, popis osobních zkušeností a vyprávění.*

Za *explanaci* je považován takový informační úsek, jehož hlavním účelem je podat vysvětlení (příp. obhajobu) určitého jednání. Často, avšak ne výhradně, se jedná o reakci na otázku začínající adverbium *proč*. Pro příklad viz (5)1, (5)3 výše.

Popisem faktického stavu věcí myslím takový informační úsek, jenž má za cíl popsat reálnou podobu světa do značné míry nezávislé na osobní zkušenosti. Takovým případem je např. (6)1.

Příklad (6)²¹

(23) ALA – Anne Lindmo

LEA – Linda Ervik

policistka o obchodu s lidmi

29. 4. 2017 45:35

1. LEA: kan kan være egentlig alt fra au pair (-) ee til (-) bilvaskehall? ee (-) svart arbeidskraft? (-) ee ja. det er ee det er mennesker alle rundt oss i daglig livet.
2. ALA: °ja ((nádech)) dere satte i gang exit-gruppa i bergen fordi dere skjønnte (-) ee at dere trengte å bli bedre? [...]

Překlad příkladu (6)

1. LEA: může může to být vlastně vše od au pair (-) ee k (-) myčkám? ee (-) čermé pracovní síle? (--) ee jo. jsou to ee jsou to lidé všude kolem nás v každodenním životě.
2. ALA: °jo ((nádech)) založili jste exit-group v bergenu protože jste pochopili (-) ee že se potřebujete zlepšit? [...]

Popis osobních zkušeností má na druhou stranu za cíl, jak již název napovídá referovat o osobních zkušenostech, zážitcích a prožitcích, jako je tomu např. v (7)1.

21 Díl dostupný na <https://tv.nrk.no/serie/lindmo/MUHU12001317/29-04-2017>.

Příklad (7)²²

(5) ALA – Anne Lindmo

HAA – Hanan Abdelrahman

učitelka o výuce matematiky (hovoří o jedné ze svých studentek, která si postupně našla k matematice cestu)

6. 5. 2017 21:31

1. HAA: det strålte? på en måte hun ble mye mer åpen i uttrykket og trygg og selvsikker (--) men hun jobbet hardt for det også.=
2. ALA: =°ja=
3. HAA: =det kom ikke gratis. [...]

Překlad příkladu (7)

1. HAA: rozzářila se? jakoby byla mnohem víc otevřená při vyjadřování a sebejistější (--) ale tvrdě na tom pracovala taky.=
2. ALA: =°jo=
3. HAA: =nebylo to zadarmo. [...]

Vyprávění na rozdíl od *popisu osobních zkušeností* pojednává o zkušenostech, zážitcích a prožitcích v jasně patrné časové souslednosti a má vnitřní narativní strukturu. Většinou mluvčí začíná jakýmsi intrem (navnazením), postupně se dostává k jádru, čímž se často zvyšuje i dynamičnost a dramatičnost projevu, a končí pointou, která má pobavit, šokovat apod. Takovým případem je např. (4).

g) Typ repliky

Mluvčí utvářejí diskurz (s funkcemi popsány výše) replikami s rozličnými způsoby realizace. Ve vybraném materiálu jsem identifikovala ingresi předcházející repliky *konstatovací*, *hodnotící*, *ověřovací*, *expresivní*. Uvažovala jsem ještě o kategorii replik *modálních*, tedy replik, jež vyjadřují domněnky či pochyby, avšak v materiálu jsem žádný takový případ nenašla.

Za repliky *konstatovací* považuji případy, kdy mluvčí podává informace neutrálně, tedy bez hodnocení, zpochybňování či vyjadřování pocitů, které v něm daná informace vyvolává. Takovým případem je např. (6)¹ výše.

22 Díl dostupný na <https://tv.nrk.no/serie/lindmo/MUHU12001417/06-05-2017>.

Jsou ovšem i případy, ve kterých dochází v určité míře k *hodnocení* situací a schopností osob, o kterých je právě řeč. O replice, ve které je obsaženo hodnocení osobních schopností, lze hovořit např. v (7)1 výše.

Dále lze identifikovat repliky *expresivní*, jejichž hlavním účelem je vyjádření pocitů, např. v (5)1, (5)3 výše.

Posledním typem, který jsem se na základě relativně častého výskytu rozhodla vyčlenit, jsou repliky *ověřovací*. Jedná se o případy replik, ve kterých mluvčí (v analyzovaném materiálu moderátorka) sděluje informace, jež se týkají druhého účastníka rozhovoru (hosta), kterého tím žádá o potvrzení dané informace. Takovým případem je např. (1) výše.

3 Výsledky

3.1 Mluvčí

Analyzováno bylo šedesát výskytů ingrese. Z toho bylo 48 realizováno moderátorkou AL a 12 šesti dalšími mluvčími ve věkovém rozpětí 30–62 let.²³ Dvě z mluvčích jsou ženy a čtyři jsou muži. V tabulce 2 je uveden počet výskytů ingrese každého mluvčího. Vzhledem k tomu, že se jedná o velmi malý počet výskytů, bude pro mě zřejmě určující spíše hodnota vypovídající o hostech jako celku v opozici k hodnotám ingresí moderátorky. V tabulkách budu uvádět jak hodnoty realizací každého mluvčího (pro snadnější orientaci v Příloze 2 a Příloze 3), tak hostů celkem.

Tabulka 2: Počet analyzovaných IRF různými mluvčími

mluvčí	počet ingresí
ALA	48
SGZ	4
JMA	3
AWZ	2
SLA	1
RJZ	1
IJZ	1
hosté celkem	12
mluvčí celkem	60

Výskyt IRF u hostů talk show dokazuje, že se nejedná o ojedinělý jev. Převaha ingresí AL je pochopitelná již z toho důvodu, že její hosté mají na rozdíl od ní v rámci talk show výstupy pohybující se okolo 10–20 minut, zatímco AL je přítomná ve všech analyzovaných dílech po téměř celou dobu, prostředí studia je pro ni známé, a lze u ní tedy očekávat uvolněnější projev než u hostů, kteří navíc ne vždy uživateli IRF jsou. Dále může převaha IRF u AL souviset s její rolí v rámci pořadu. Ačkoli moderátor do velké míry udává směr, jakým se dané rozhovory budou ubírat, očekává se, že mluvit bude především host. AL je tedy

²³ Tito mluvčí jsou v tabulkách označeni iniciálami + označením pohlaví (A = žena, Z = muž).

velkou část rozhovoru v roli posluchače, od něhož se očekává, že bude poskytovat promlouvajícímu hostovi potřebnou zpětnou vazbu, která může být realizována právě IRF.

3.2 Forma

Všechny v datech zaznamenané případy IRF, jež byly realizovány hosty, mají formu °*ja*.

Tato forma převažuje i v 85 % případech ingrese realizované moderátorkou, materiál nabídl ale i příklady dalších forem, jež jsou uvedeny v tabulce 3.

Tabulka 3: Formy ingrese realizované moderátorkou AL

ingresivní forma	počet výskytů
° <i>ja</i>	41
° <i>nei</i>	4
° <i>okay</i>	1
°< <i>nettopp ja</i> >	1
°< <i>ja okay</i> >	1

Forma °*nei* následuje ve všech čtyřech případech po replice obsahující zápor (*ikke*). Pro příklad viz (1) v oddílu 2.3.1) předchozí kapitoly. Vyhledala jsem si všechny ingresi bezprostředně předcházející repliky, jež *ikke* obsahují, abych zjistila, zda na ně v některých případech reaguje AL i formou °*ja*, a pokud ano, zda a jakým způsobem se odlišují od čtyř případů, na které reagovala formou °*nei*.

Zdá se, že Anne užívá ingresivní °*ja* v případech jako (8), kdy předchází tázací *ikke sant* ‚že jo‘, které, ačkoli obsahuje záporné *ikke*, dává jako celek význam kladný.

Příklad (8)²⁴

(32) ALA – Anne Lindmo

JMA – Janne Myrdal

americká senátorka s norským původem o duševních hodnotách

26. 11. 2016 41:04

24 Díl dostupný na <https://tv.nrk.no/serie/lindmo/MUHU16006416/26-11-2016>.

1. JMA: at du må kjempe for de mindre kjempe for frihet (-) aldri igjen? (-) og så senere i tenårene (-) sent så ble jeg kristen mm de to verdiene går sammen for meg? [moti]vasjon komer (-)
2. ALA: [hm]
3. JMA: fra to fronter. ikke sant.
4. **ALA: °ja ((nádech)) også som du sier du ble kristen. [...]**

Překlad příkladu (8)

1. JMA: že musíš bojovat za (slabší?) bojovat za svobodu (-) nikdy víc? (-) a tak později v letech dospívání (-) pozdního jsem se stala křesťankou mm ty dvě hodnoty jdou v ruce pro mě? [moti]vace přichází (-)
2. ALA: [hm]
3. JMA: ze dvou front. že jo.
4. ALA: °jo ((nádech)) no a jak říkáš, stala ses křesťankou. [...]

Kromě případů typu (8) jsem našla tři další výskyty °ja po replice obsahující zápor. Jeden z nich je uveden jako (9) níže.

Příklad (9)²⁵

(18) ALA – Anne Lindmo

KKZ – Karl Ove Knausgård

spisovatel o přípravě výstavy Edvarda Muncha

29. 4. 2017 15:11

1. KKZ: så jeg ville lage en utstilling som ikke ser ut som munch?=
2. **ALA: =°ja=**
3. KKZ: =som ikke ser ut at han kjente bilder i det hele tatt? [...]

Překlad příkladu (9)

1. KKZ: takže jsem chtěl udělat výstavu co nevypadá jako munch?=
2. **ALA: =°jo=**
3. KKZ: =co vypadá jako by ty obrazy vůbec neznal? [...]

Jelikož pro mě nebylo dostatečné vysvětlení, že AL používá v podobných případech libovolně obě formy, zaměřila jsem se na typ repliky (viz parametr Typ repliky, 2.3.3

25 Díl dostupný na <https://tv.nrk.no/serie/lindmo/MUHU12001317/29-04-2017>.

předchozí kapitoly), ve kterých se jedna nebo druhá varianta objevují. Všechny čtyři výskyty °*nei* formy následují po replice, jež jsem označila jako *expresivní*. Jde tedy o repliky, v nichž jsou popisovány pocity a vyžadují od posluchače (v tomto případě moderátorky) vyjádření empatie.

Repliky se zápor, po nichž následuje °*ja*, jsem označila v (9) jako *hodnotící* a v dalších dvou případech v datech jako *konstatovací*.

Na základě těchto zjištění se zdá, že formou °*nei* AL neraguje na zápor v replice, ale kromě toho vyjadřuje hostovi sounáležitost a empatii. Ačkoli jsou tyto závěry vyvozeny na základě velmi malého množství dat, jde o velmi zajímavou tendenci hodnou bližšího prozkoumání na obsáhlejší materiálu.

Dále jsem zjišťovala, zda se formy s *okay*, tedy °*okay* a °*<ja okay>* objevují v podobném kontextu. V obou případech se zdá, že AL danou ingresivní formou potvrzuje *přijetí nové informace* podanou druhým mluvčím. Např. v (10) níže podává mluvčí vysvětlení neznámého pojmu. V druhém případě (zde neuvedeném) se trenér vyjadřuje k tomu, jak si jeho sportovec vedl při trénincích na mistrovství. Na rozdíl od samotných výsledků soutěže, se jedná o informaci interní, neznámou veřejnosti.

Příklad (10)²⁶

- (9) ALA – Anne Lindmo
ESA – Eva Weel Skram
zpěvačka vysvětluje název sboru, ve kterém působila
6. 5. 2017 43:01

1. ESA: og så krudle er joda det betyr å krølle? (-) og du krøller og du lager krøll på (-) på tonene (-) når du synger. (-) så det er jo som krudlalag så derfor derfor ble det krudlalaget.
2. **ALA:** °*okay*
3. ESA: hm
4. ALA: du (-) ha- jeg kjenner nå at jeg fikk lyst på et lite stev?
[...]

Překlad příkladu (10)

²⁶ Díl dostupný na <https://tv.nrk.no/serie/lindmo/MUHU12001417/06-05-2017>.

1. ESA: takže krudle je no znamená to kudrlinkovat? (-) a kudrlinkuješ a děláš kudrlinky na (-) na tónech (-) když zpíváš. (-) takže je to krudlalag (*tým zpívající tímto způsobem*) takže proto to byl krudlalag.
2. **ALA: °okay**
3. ESA: hm
4. ALA: ty (-) má- teď jsem dostala chuť na malý *stev* (druh zpěvu)? [...]

Poslední užitou ingresivní formou v analyzovaných datech je °<nettopp ja> v (11)7 níže. Jde o úsek, kde prvorodička HN vášnivě sděluje své rodičovské dojmy AL, která její výpověď jakožto zkušenější a starší žena potvrzuje a doplňuje. Jde o úsek obsahující mnoho překryvů replik, ženy po sobě v několika případech repliky opakují, čímž si dávají najevo pochopení a empatii. °<nettopp ja> se tedy zdá být ještě důraznějším přitakáním než samotné °ja.

Společně s °okay a °<ja okay> tato forma též ukazuje, že ačkoli jednoslabičné (ja/nei) formy jsou užívány nejfrekventovaněji, je ingrese aplikovatelná i na víceslabičná slova a fráze.

Příklad (11)²⁷

(44) ALA – Anne Lindmo

HNA - Haddy N'jie

redaktorka NRK a spisovatelka o mateřství

30. 4. 2016 4:04

1. ALA: å ja man gråter [følt] [og hele] universet knekker
2. HNA: [ja man] gråter [følt ja]
3. ALA: sam[men når] barna (bare gråter hardt) ja
4. HNA: [ja]
ja og () veldig nær (-) da man har ikke [nok] mat til baby
5. ALA: [°ja]
6. HNA: fordi det tar lang ti[d?]
7. **ALA: [°<nettopp ja>=**
8. HNA: =han skriker og man og så (-) man er bygget for ikke å tåle sitt egens barn gråt?
9. ALA: °ja
10. HNA: og det (-) kjente jeg plutselig (-) da.

Překlad příkladu (11)

1. ALA: no jo dítě brečí [hrozně] [a celý] vesmír se hroutí

27 Díl dostupný na <https://tv.nrk.no/serie/lindmo/MUHU16001316/30-04-2016>.

2. HNA: [jo] brečí [hrozně no]
3. ALA: [když] dítě (jen hrozně brečí) no
4. HNA: [jo]
jo () velmi blízko (-) a když nemáš [dost] krmení pro miminko protože to trvá
5. ALA: [°jo]
6. HNA: dlou[ho?]
7. ALA: [°<přesně] no>=
8. HNA: =ono brečí a tak a (-) a člověk není stavěný na to aby snesl pláč vlastního dítěte?
9. ALA: °jo
10. HNA: a to (-) jsem poznala hned (-) no.

3.3 Jazyk

Všichni hosté, jejichž užití IRF bylo zahrnuto do analyzovaného vzorku, jsou rodilí mluvčí norštiny, rozhovor s nimi tím pádem taktéž probíhal v norštině.

Moderátorka v rámci talk show ovšem zpovídá i nerodilé mluvčí, kteří norštinu ovládají, a mluvčí, se kterými komunikuje v angličtině.

Užití ingrese AL se jeví být nejfrekventovanější právě v rozhovorech v norštině, jak ukazuje tabulka 4 níže.

Tabulka 4: Jazyk rozhovoru obsahující IRF AL

jazyk	počet výskytů
norština	43
angličtina	5

V analyzovaném materiálu se objevil jeden případ (ukázka z něj je uvedena jako (12) níže), kdy je host zahraničního původu, ale norštinu ovládá. Zdá se, že příměs zahraničního přízvuku a rozdílné intonace v norštině Filipínce RJ nijak významně AL v užití IRF neomezuje, neb je v rámci zmíněného rozhovoru užívá v poměrně četném množství.

Příklad (12)²⁸

(25) ALA – Anne Lindmo

28 Díl dostupný na <https://tv.nrk.no/serie/lindmo/MUHU12000917/25-03-2017>.

RJZ – Roger Joya

sushi expert o zkušenostech, které si přivezl z Filipín do Norska

25. 3. 2017 39:11

1. RJZ: så det er lik som ((mlasknutí)) det er ee det er en en livserfaring som jeg (-) tok med (-) med meg da. (-) når jeg kom til norge og så da.
2. ALA: °ja
3. RJ: med og og forstå (-) hvordan når man holder risen i hånden vet man om kvaliteten (-) er er perfekt. [...]

Překlad příkladu (12)

1. RJZ: takže je to jakoby ((mlasknutí)) je to ee je to životní zkušenost kterou jsem (-) si přivezl (-) tehdy s sebou. (-) když jsem přijel do norska a tak.
2. ALA: °jo
3. RJZ: a a pochopení (-) jak člověk pozná když drží rýži v rukou že její kvalita (-) je perfektní. [...]

Jak naznačuje tabulka 4 výše, i v anglicky vedených rozhovorech AL ingresi v pěti případech užila, domnívám se ovšem, že frekvence jejího užití je významně nižší než u mnohých rozhovorů v norštině. V anglických rozhovorech převažují jako feedback egresivní *hm*, které možná v některých případech ingresivní formy nahrazují. Jako příklad ingrese v anglickém rozhovoru uvádím (13) níže.

Příklad (13)²⁹

(37) ALA – Anne Lindmo

GPZ – Gregory Porter

zpěvák o konci sportovní kariéry (který znamenal začátek kariéry hudební)

17. 9. 2016 18:40

1. GPZ: but i injured my shoulder. (-) and i was a (-) unable to play? (-) and (-) really? a a in a way? (-) because the damage to my shoulder? i wasn't an athlete anymore.
2. ALA: °ja
3. GPZ: and and I needed a new identity in a way.

29 Díl dostupný na <https://tv.nrk.no/serie/lindmo/MUHU16005416/17-09-2016>.

Nabízí se otázka, co mají dané výskyty ingrese v anglických rozhovorech společného. Témata rozhovorů jsou následující: *obchod s drogami, konec sportovní kariéry* (příklad (13)), *zpěv o životních zkušenostech, zážitky z natáčení zábavně-vědeckého pořadu a dopingová aféra*. Tři z těchto případů už pojmenováním tématu vypovídají o závažnosti tématu (*obchod s drogami, konec sportovní kariéry a dopingová aféra*). Ačkoli se v porovnání s právě zmíněnými tématy může zdát *zpěv* tématem odlehčeným, způsob, jakým host dané téma podává, je do značné míry expresivní a vyjadřuje tím v zásadě svou životní filozofii, něco pro zpěváka zcela zásadního. Podobně je tomu v případě *zážitků z natáčení zábavně-vědeckého pořadu*. Jakkoli úsměvně může toto téma znít, host expresivně líčí, jak se mu splnil jeho dětský sen, když se podíval do strojovny raketoplánu za doprovodu skutečného astronauta, viz (14) níže.

Příklad (14)³⁰

(52) ALA – Anne Lindmo

DBZ – Dara Ó Brian

komik o zážitcích z natáčení zábavně vědeckého pořadu

23. 4. 2016 24:09

1. DB7: and than you reverse back to be a child? (-) because you had model of a space station you had an astronaut in front of [you]?
2. **ALA:** [°ja]
3. DBZ: (-) explaining what's happening.

Dá se tedy říct, že ve všech případech reaguje AL na něco pro hosta velmi důležitého, něco, co si žádá silnější zpětnou vazbu, kterou AL vyjadřuje ingresí. Tato užití považují za zajímavá zejména z toho důvodu, že hosty ingresivní užití pravděpodobně nejsou pochopena, pokud se běžně nepohybují v oblasti, kde je ingrese běžná. Užití IRF by se tedy dalo považovat za neefektivní. Na druhou stranu v žádném případě nedochází k tomu, že by se host nad ingresivním užitím AL jakkoli pozastavil, rozhovory probíhají plynule bez významných pauz před či za ingresí. Je otázkou, zda host daný jev zkrátka nevnímá jako něco pro hovor významného, ale jako pouhé specifikum v projevu AL, nebo zda host podvědomě i tuto pro něj neznámou formu jako feedback chápe. Reakce nerodilých mluvčích na ingresi v interakci je tedy dalším bodem, kterým by bylo užitečné se v budoucnu zabývat více.

30 Díl dostupný na: <https://tv.nrk.no/serie/lindmo/MUHU16001216/23-04-2016>.

3.4 Síla

U tohoto parametru se mi nepodařilo vysledovat zákonitosti užití *silnějších* vs. *slabších* ingresí u AL, z 48 výskytů užíla téměř vyrovnané množství *silnějších* (23) a *slabších* (25). Předpokládala jsem, že by síla mohla do určité míry souviset s pozicí v rámci tématu. Např. pokud by měla ingrese naznačovat dostatečnost a uzavření tématu, po kterém by následoval turn-taking, byla by ingrese užitá důrazněji než v případech, kdy má ingrese signalizovat feedback uprostřed výpovědi hosta (aby ho tím nevyrušovala). Tento předpoklad se však v rámci analýzy nepotvrdil. Skóre *silných* vs. *slabých* užití znázorňuje tabulka 5.

Tabulka 5: Síla IRF

mluvčí	počet	počet
	<i>silnějších</i>	<i>slabších</i>
ALA	23	25
SGZ	2	2
JMA	3	-
AWZ	2	-
SLA	1	-
RJZ	1	-
IJZ	1	-
hosté celkem	10	2
celkem	33	27

Síla ingrese může do značné míry souviset jednoduše s tím, zda se v moment užití mluvčí zároveň potřeboval nadechnout (pak by byl vdech pravděpodobně *silnější*), nebo zda v daný moment užívá ingresi s plícemi plnými vzduchu (pak by bylo užití zřejmě *slabší*).

Je ovšem zajímavé, že hosté v deseti z dvanácti případů užívají ingresi *silnou*. Samozřejmě výsledek může být zkreslený, jelikož vzhledem k omezenému množství výskytů nemohu u většiny hostů hodnotit sílu ingrese vzhledem k jejich „normě“, spíše ji hodnotím vzhledem k ingresím AL a vzhledem k tomu, jak důrazně v daný moment vyznívají, přesto se zdá, že v reakci na *ověřovací repliky* (2.3.3) mají mluvčí tendenci klást na ingresi důraz, což

může souviset s tím, že se od nich v daný moment potvrzení přímo očekává, jak je tomu např. v (15) níže.

Příklad (15)³¹

(39) ALA – Anne Lindmo

RJZ – Roar Juel Johannessen

otec zavražděné dívky o tom, jak případ vyšetřoval sám doma

17. 9. 2016 42:37

1. ALA: og da? (-) i to tusen og tre (-) når du startet ee din egen etterforskning av denne saken?
2. RJZ: hm.
3. (-)
4. ALA: så laget du kontor hjemme.
5. RJZ: °ja (-) e[ee]
6. ALA: [i et rom] som som hadde vært kristin sitt barnerom.

Překlad příkladu (15)

1. ALA: a tehdy? (-) v roce dva tisíce tři (-) když jste začal ee svoje vlastní vyšetřování tohoto případu?
 2. RJZ: hm.
 3. (-)
 4. ALA: udělal jste si kancelář doma.
 5. RJZ: °přesně (-) e[ee]
- AL: [v pokoji] který který byl kristýnin dětský pokoj.

3.5 F0

Jak je patrné z tabulky 6, frekventovaněji užívanou formou ingrese v rámci analyzovaných dat byla forma bez přítomnosti základního tónu (F0).

Tabulka 6: F0 doprovázející IRF

mluvčí	počet <i>ano</i>	počet <i>ne</i>
ALA	19	29

31 Díl dostupný na <https://tv.nrk.no/serie/lindmo/MUHU16005416/17-09-2016>.

SGZ	-	4
JMA	2	1
AWZ	1	1
SLA	1	-
RJZ	-	1
IJZ	-	1
hosté celkem	4	8
celkem	23	37

Ačkoli mým prvotním předpokladem bylo, že *silnější* ingresi bude spíše doprovázet F0, než ingresi *slabší*, analýza tento předpoklad nepotvrzuje a F0 je několikrát přítomný jak u ingresi *slabších*, tak u ingresi *silnějších*.

Dále mě napadlo, zda by přítomnost základního tónu nemohla souviset s pohlavím mluvčích. Z osmi výskytů realizovaných muži je sedm realizováno bez přítomnosti F0 (zato u tří ze čtyř výskytů realizovaných ženami v roli hostů F0 přítomný je). Jak již bylo zmíněno výše (1.3), některé studie (mj. Hillová & Zepedová 1999 in Thomová 2005) se shodují na tom, že se IRF lépe vyslovuje ženám. Je možné, že je pro ně zároveň snadněji realizovatelná forma s F0. Tento poznatek by stálo za to prozkoumat na větším vzorku mužských mluvčích.

3.6 Intonace

IRF v analyzovaném materiálu předchází jak intonační stoupnutí, tak intonační pokles, což jsou místa, po které se reakce druhého mluvčího nabízí. Jak je patrné z tabulky 7, po stoupavé intonaci k IRF došlo v 58 % případů, po klesavé ve 42 %.

Tabulka 7: Přehled výskytů IRF v závislosti na intonaci

mluvčí	počet stoupavé	počet klesavé
ALA	27	21
SGZ	4	-
JMA	2	1
AWZ	1	1
SLA	1	-

RJZ	-	1
IJZ	-	1
hosté celkem	8	4
celkem	35	25

3.7 Téma

AL užívá ingresivně realizované formy téměř v každém rozhovoru, ať už je téma odlehčené či závažné. Dalo by se tedy tvrdit, že na tématu jako takovém při užívání IRF nezáleží. Četnost užití se ale s každým rozhovorem mění a dle toho, co jsem byla schopna vypořádat, to souvisí do jisté míry s charakterem podání daného tématu. Ačkoli jsem od pokusu o zavedení parametru, jenž by charakter tématu zachycoval, nakonec upustila (důvody viz oddíl 2.3.3 předchozí kapitoly), zmíním alespoň původní motivaci jeho zavedení. Souvisí s formátem talk show Lindmo, jenž byl již popsán v kapitole Metodologie, oddíl 2.1. Rozhovory s prvními třemi hosty (nebo skupinami hostů) probíhají do velké míry v uvolněném, neformálním duchu (ačkoli probíraná témata, jako např. *poruchy příjmu potravy* či *imigrační politika*, za odlehčená považovat nelze). I v těchto rozhovorech četnost užití IRF variuje vzhledem k dalším faktorům v této práci popisovaným. Čtvrtý rozhovor má ovšem často do značné míry odlišný charakter od předchozích tří, humor v nich jde většinou stranou, mluví se v nich o vážných věcech s vážným vyzněním. Ve vybraném vzorku výskytů jsou tyto „čtvrté“ rozhovory zastoupeny tématy *obchod s lidmi*, *domácí vyšetřování vraždy* a *dopingová aféra*. Ačkoli se ingrese v těchto rozhovorech vyskytuje též, dochází k ní ve zřetelně menší míře než v rozhovorech předchozích. Domnívám se, že by to mohlo souviset s vyšší formálností těchto rozhovorů. Ta se ovšem v norštině (i angličtině, jak je tomu v případě *dopingové aféry*) poměrně těžko posuzuje, vzhledem k tomu, že mluvčí těchto jazyků nerozlišují vykání/tykání. Tento poznatek nemám v datech nijak kvantifikovaný, proto ho uvádím jen jako další možný faktor, který lze brát v úvahu při budoucím zkoumání tohoto jevu.

3.8 Pozice v rámci tematického celku

Výsledky uvedené v tabulce 8 poukazují na rozdílný poměr užití IRF moderátorkou a jejími hosty vzhledem k pozici v rámci tematického celku. Zatímco většina užití IRF hosty v analyzovaném materiálu se vyskytuje v tematickém *intru*, moderátorka IRF v *intru* užila

pouze dvakrát. Nejvíce (75%) užití IRF moderátorkou se vyskytuje v *mediu*, tedy v jakémisi tematickém jádru. Toto je poměrně překvapivé zjištění vzhledem k tomu, že mnohé studie (jak bylo zmíněno v první kapitole, oddíl Uzavření tematického celku, 1.6.3) i mluvčí užívající norštinu (viz Hodnocení IRF, 1.4) považují za jednu ze základních funkcí IRF naopak právě uzavření tematického celku.

Tabulka 8: Pozice IRF v rámci tematického celku

mluvčí	počet	počet	počet
	<i>intro</i>	<i>medium</i>	<i>konec</i>
ALA	2	36	10
SGZ	4	-	-
JMA	1	1	1
AWZ	-	1	1
SLA	1	-	-
RJZ	-	1	-
IJZ	1	-	-
hosté celkem	7	3	2
celkem	9	39	12

3.9 Turn-taking

Dalším parametrem, který jsem při analýze brala v potaz, je *turn-taking*, nebo-li převzetí slova. Jak je patrné z tabulky 9, moderátorka se ujímá slova po užití IRF ve třetině analyzovaných případů. Je zajímavé, že u hostů bezprostředně po ingresi dochází k turn-takingu pouze ve dvou případech (resp. ve třech, pokud počítáme i jeden neúspěšný pokus), z nichž pouze jeden je reakcí na *dotaz*. Ve většině analyzovaných případů hosté potvrzují informaci, kterou o nich AL podává, v průběhu její výpovědi. Pokud má moderátorčina výpověď charakter dotazu, po jejím skončení se ujímají hosté slova již bez užití ingrese.

Tabulka 9: IRF následované turn-takingem

mluvčí	počet <i>ano</i>	počet <i>ne</i>	počet
			<i>neúspěšných</i>
ALA	16	31	1

SGZ	1	3	-
JMA	-	3	-
AWZ	-	2	-
SLA	-	1	-
RJZ	-	-	1
IJZ	1	-	-
hosté celkem	2	9	1
celkem	18	40	2

3.10 Pauza před/za

Jak je patrné z tabulky 10 a 11, nejfrekventovanějším případem ve zkoumaném materiálu je ingrese, jež plynule navazuje na předchozí repliku a po níž opět plynule následuje replika následující. To by mohlo souviset s tím, že, jak ukazují výsledky analýzy v oddílu 3.8, většina moderátorčiných ingresí se vyskytuje v *mediu* tématu, kde mají zejména funkci povzbuzovací, nemají tedy hosta přerušovat, jen ho průběžně motivovat k pokračování. V případech, kde se pauzy vyskytují, pauza čteněji po moderátorkou realizované ingresi následuje, než že by jí předcházela. Tabulka 10 znázorňuje skóre *pauz před* a *pauz za* odděleně.

Tabulka 10: Pauzy před / za

mluvčí	počet	počet	počet	počet
	<i>před+</i>	<i>před-</i>	<i>za+</i>	<i>za-</i>
ALA	6	42	12	36
SGZ	1	3	-	4
JMA	-	3	-	3
AWZ	-	2	-	2
SLA	-	1	1	-
RJZ	-	1	1	-
IJZ	1	-	-	1
hosté celkem	2	10	2	10
celkem	8	52	14	46

Tabulka 11 znázorňuje kombinace *pauz před* a *za*. V případě ingresí realizovaných AL je, jak už bylo zmíněno v předchozím odstavci, druhou nejfrekventovanější možností bezprostředního navázání ingrese na předchozí repliku, po níž následuje pauza. V případě turn-taking se často jedná o nádech, případně o potlesk či jinou reakci publika, která bezprostřední navázání řeči znemožňuje (pro příklad viz (6)2 výše nebo (17) níže). Pouze v jednom případě dochází k *pauze před* i *pauze za* ingresí (17). Jedná se o případ, kdy je *pauza za* způsobena potleskem publika, k *pauze před* vzhledem k tomu, že se nejedná o pauzu zas tak výraznou, došlo pravděpodobně proto, že AL zkrátka neočekávala, že druhá mluvčí svou výpověď ukončí tak rychle, a nebyla tím pádem připravena bezprostředně reagovat jako ve většině případů.

Tabulka 11: Kombinace pauz před a za

mluvčí	počet	počet	počet	počet
	<i>před+</i> <i>za-</i>	<i>před-</i> <i>za+</i>	<i>před+</i> <i>za+</i>	<i>před-</i> <i>za-</i>
ALA	5	11	1	31
SGZ	1	-	-	3
JMA	-	-	-	3
AWZ	-	-	-	2
SLA	-	1	-	-
RJZ	-	1	-	-
IJZ	1	-	-	-
hosté celkem	2	2	-	8
celkem	7	13	1	39

Příklad (17)³²

- (3) ALA – Anne Lindmo
 HAA – Hanan Abdelrahman
 učitelka o výuce matematiky
 6. 5. 2017 19:36

³² Díl dostupný na <https://tv.nrk.no/serie/lindmo/MUHU12001417/06-05-2017>.

1. HAA: da ser ungene at matematikk er ikke bare som noe som er i bøker? (-) men det er noe som er viktig i hverdagen da.
2. (-)
3. **ALA:** °ja
4. (-)
5. ((potlesk))

Překlad příkladu (17)

1. HAA: pak vidí děti že matematika není jen něco co je v knihách? (-) ale že je to něco důležitého v každodenním životě.
2. (-)
3. **ALA:** °jo
4. (-)
5. ((potlesk))

3.11 Překryv replik

Jak je uvedeno v tabulce 12, k překryvu replik, jejichž součástí (nebo jedinou částí) je ingrese, s replikami ingresi předcházejícími či následujícími dochází ve 14 případech ze 60. Mým předpokladem bylo, že k překryvu replik bude nejvíce docházet v tematickém *mediu*, kde mnohdy dochází ke zvýšené dramatičnosti či dynamičnosti výpovědi žádající si četnější feedback, který může být v některých případech realizován právě v překryvu s téma rozvíjející replikou (takovým příkladem je např. (11) výše). Tento předpoklad podporují i výsledky analýzy: většina z nich, konkrétně 11 ze 14 výskytů v překryvu s další replikou, se opravdu nachází v *mediu* tématu.

Tabulka 12: Překryvy replik

mluvčí	počet <i>ano</i>	počet <i>ne</i>
ALA	11	37
SGZ	2	2
JMA	-	3
AWZ	-	2
SLA	-	1
RJZ	1	-

IJZ	-	1
hosté celkem	3	9
celkem	14	46

3.12 Diskurzní funkce

3.12.1 Diskurzní funkce výpovědi předcházející IRF moderátorky

Dle klasifikace popsané v předchozí kapitole, oddílu 2.3.3 jsem hodnotila diskurzní funkce výpovědi hostů, jež předchází ingresi moderátorky ALA. V tabulce 13 je uveden počet a procentuální vyjádření výskytů jednotlivých funkcí.

Tabulka 13: Diskurzní funkce výpovědi předcházející IRF ALA

diskurzní funkce	počet výskytů
explanace	18
popis osobních zkušeností	16
popis faktického stavu věci	3
vyprávění	11

Nejčteněji IRF následuje jako reakce na *explanaci* a popis *osobních zkušeností*. Nejméně výskytů IRF následuje po *popisu faktického stavu věci*. Nutno brát v potaz, že toto vyčíslení rovněž odráží, jaké typy výpovědi se nejčastěji objevují ve formátu talk show. Pokud bych ale přeci jen měla výsledky interpretovat, mohu opět souviset s tím, že se ingrese zdá být silnější zpětnou vazbou, kterou *popis faktického stavu věci* nevyžaduje. Naopak u *popisu osobních zkušeností* či *explanace*, kdy host popisuje své vnitřní pohnutky, může být takováto silná zpětná vazba žádoucí. Relativně vysoký počet ingresí jakožto reakce na *vyprávění* může souviset s jeho vnitřní narativní strukturou (viz 2.3.3). Mluvčí (vypravěč) se dostává k jádru výpovědi postupně, často utváří jakési napětí a stupňuje dramatičnost projevu např. tím, že na konci replik stoupá hlasem, čímž druhého mluvčího, jenž napjatě čeká na pointu *vyprávění*, vyzývá k nějaké feedbackové reakci. Dle výsledků to vypadá, že ingrese právě takovou vhodnou reakcí je.

3.12.2 Diskurzní funkce výpovědi předcházející IRF hostů

Na základě analýzy dvanácti dostupných příkladů jsem pro diskurzní funkce vstupů moderátorky, jež předchází IRF hostů, navrhla následující klasifikaci: *vyjádření předpokladu*,

informování diváků a poděkování. Těmito způsoby moderátorka (i) *pokládá dotaz*, resp. ponouká hosta k řeči, nebo (ii) *ukončuje rozhovor*. Počet výskytů s konkrétními funkcemi je uveden v tabulce 14.

Tabulka 14: Diskurzí funkce výpovědí předcházející IRF hostů

diskurzí funkce	počet výskytů
vyjádření předpokladu/dotaz	3
informování diváků/dotaz	6
informování diváků/ukončení rozhovoru	1
poděkování hostovi/ukončení rozhovoru	1
vyprávění	1

Předpokladem míním takový typ replik, kterými moderátorka podává informaci o životní zkušenosti svého hosta. Moderátorka tím, kromě toho, že se hostovi může pokoušet dát najevo, že se dokáže vcítit do jeho situace, ponouká hosta k tomu, aby jí její předpoklad potvrdil, či vyvrátil, a v obou případech se k nim následně vyjádřil ze svého úhlu pohledu. Ačkoli se tedy nejedná o explicitní *dotaz*, host reaguje, jako by mu *dotaz* položen byl. Jedním případem ze tří v datech zaznamenaných je např. (1) uvedený v předchozí kapitole, oddílu 2.3.1.

Jedním z hlavních úkolů moderátorky talk show je *informovat diváky* o svých hostech a o průběhu pořadu jako takového. V prvním případě moderátorka poskytuje o hostovi informace nezbytné k následnému průběhu rozhovoru s ním. V mnohých situacích může host zareagovat podobně jako v případě *předpokladu* a začít moderátorkou podané informace rozvíjet, jako by mu byl položen dotaz. Tento typ moderátorčiných vstupů se v analyzovaných datech objevil nejčastěji (šestkrát, viz tabulka 14 výše) a příkladem je např. (15) výše. V případě druhém může mít *podání informace* zároveň funkci *ukončovací*, jako je tomu v (17) níže, což je zároveň jediný výskyt v analyzovaných datech.

Příklad (17)³³

(16) ALA – Anne Lindmo

AWZ – Aleksander Walmann

o vystoupení hudebního dua na konci pořadu, ukončení rozhovoru

29. 4. 2017 11:17

33 Díl dostupný na <https://tv.nrk.no/serie/lindmo/MUHU12001317/29-04-2017>.

1. ALA: også slipper jeg dere selvfølgelig ikke herfra før dere har spilt låta for oss? ee dere har lovet [(altså)] har lovet en nydelig
2. AWZ: [ja?]
3. ALA: spesiallaget versjon?=
4. **AWZ: °ja**
5. ALA: ee bare for oss.

Překlad příkladu (17)

1. ALA: a taky vás odtud samozřejmě nepustím dřív než nám zahrajete píseň? ee jste slíbili [(totiž)] jste slíbili krásnou
2. AWZ: [jo?]
3. ALA: speciální verzi?=
4. **AWZ: °jo**
5. ALA: ee jen pro nás.

Dále se v analyzovaných datech objevil jeden případ (18), kdy se moderátorka pokouší zdvořile *ukončit* probíhající rozhovor. Její výpověď má formální charakter spíše než charakter informační. V tabulce jsem tento výskyt nazvala *poděkování hostovi*.

Příklad (18)³⁴

(36) ALA – Anne Lindmo
JMA – Janne Myrdal
poděkování a ukončení rozhovoru
26. 11. 2016 53:34

1. ALA: janne?
2. (-)
3. JMA: ja?
4. (-)
5. ALA: veldig? gøy at du ville ta turen hit? ee og fortelle ee din historie fra innsiden av det amerikanske ee valget?
6. **JMA: °ja**
7. ALA: nå skal du få med deg en dose med litt norsk julestemning?

34 Díl dostupný na <https://tv.nrk.no/serie/lindmo/MUHU16006416/26-11-2016>.

[eee]

8. JMA: [det er flott]
9. ALA: i bagasjen?

Překlad příkladu (18)

1. ALA: janne?
2. (-)
3. JMA: jo?
4. (-)
5. ALA: jsme velmi? rádi že jsi dorazila sem? ee a pověděla ee svůj příběh z vnitřního dění amerických ee voleb?
6. JMA: °jo
7. ALA: teď s sebou dostaneš trochu dávky norského vánočního ducha? [eee]
8. JMA: [to je pěkné]
9. ALA: do zavazadla?

Zvláštním případem ingrese realizované hostem je (4)11 v předchozí kapitole, oddílu 2.3.3, která je v tabulce uvedena jako reakce na *vyprávění*. Na rozdíl od ostatních jedenácti výskytů IRF realizovaných hosty není tato ingrese reakcí pouze na výpověď moderátorčiny, nýbrž signalizací zahájení *vyprávění* vlastního. IJ v tomto úryvku podává jakési intro historiky ((4)6, (4)8), na které ALA reaguje ingresí ((4)9), čímž IJ podporuje v tom, aby ve *vyprávění* pokračoval. IJ ingresí (4)11 potvrzuje pobídku ALA, signalizuje turn-taking a pouští se do *vyprávění* jako takového.

3.13 Typ repliky

3.13.1 Typy replik předcházející IRF moderátorky

Tabulka 15 znázorňuje počet ingresivních reakcí ALA na různé typy replik jejich hostů ve zkoumaném materiálu. Více než polovina (26; 54 %) ingresivních užití ALA je reakcí na repliky *konstatovací*, tedy repliky, u nichž nedochází k vyšší míře exprese či hodnocení. Můj předpoklad byl opačný, tedy že bude IRF realizována zejména jako reakce na repliky expresivní, hodnotící, nebo jiným způsobem vyjadřující vnitřní stavy, postoje apod.

Dle mého nekvantifikovaného odhadu by mohl být tento výsledek ovlivněn i tím, že konstatovací repliky v materiálu zkrátka převládají. Tento parametr by si tedy dle mého názoru zasloužil prozkoumat i z hlediska poměru ingresivních vs. neingresivních reakcí.

Tabulka 15: Typy replik předcházející IRF ALA

typ repliky	počet výskytů
konstatovací	26
expresivní	13
hodnotící	9

3.13.2 Typy replik předcházející IRF hostů

V deseti z dvanácti případů reagují hosté ingresí na typ repliky, pro níž jsem zavedla pojem *ověřovací* – to jsou repliky obsažené ve výpovědi, které mají *informovat diváka* nebo *vyjádřit předpoklad* (viz předchozí kapitola). Co se týče zbylých dvou případů, jeden je výše zmíněný (4) předjímající *vyprávění*, druhý je výše zmíněný (18) klasifikovaný jako *poděkování*.

3.14 Souvislost mezi pozicí v rámci tematického celku a turn-taking

Jedním z mých prvotních předpokladů bylo, že se IRF signalizující *turn-taking* bude vyskytovat zpravidla na *konci tematického rámce*. V analyzovaném materiálu k této situaci nicméně dochází pouze v osmi případech). Ve výsledcích se ale vyskytlo i stejné množství případů, kdy k *turn-taking* po IRF dochází v *mediu* tématu. Dále jsem našla i čtyři případy, kdy lze naopak výpověď označit za *konec tematického rámce*, aniž by následně došlo k *turn-taking* (viz tabulka 16).

Tabulka 16: Souvislost mezi pozicí tematického celku a turn-taking

	medium	konec
turn-taking +	8	8
turn-taking -	29	4

Pokud se *turn-taking* vyskytuje na *konci tematického rámce*, můžeme mluvit o *absolutním uzavření tématu*. Po něm následuje přechod na jiné téma (ve formátu talk show zpravidla iniciovaný otázkou moderátorky).

V případě, že se *turn-taking* vyskytuje v *mediu* tématu, dochází v analyzovaných případech k tomu, že po užití IRF moderátorka položí otázku, kterou ovšem nemění dosavadní téma, pouze rozvíjí téma předchozí. V tomto případě by se dalo mluvit o *uzavření*

subtematického celku. Nenašla jsem v materiálu žádný případ, kde by moderátorčinou reakcí nedošlo k alespoň částečnému posunu v rámci tématu.

Poslední možnost, tedy *konec tématu* bez následného *turn-takingu*, se ve zkoumaném materiálu vyskytuje čtyřikrát, z toho dvakrát v případě ingresivní realizace hosty, kteří reagují na moderátorčino poděkování ((18) výše) nebo závěrečnou informaci o dalším průběhu pořadu před ukončením rozhovoru ((17) výše). V dalších dvou případech (jako např. (19)) zkrátka moderátorka reaguje na výpověď dříve, než ji host zcela ukončí.

Příklad (19)³⁵

(6) ALA – Anne Lindmo

HAA – Hanan Abdelrahman

učitelka o řešení matematických příkladů

6. 5. 2017 23:21

1. HAA: når du sitter fem timer og prøver på en oppgave og plutselig så ser du hvorfor=du gjorde feil?
2. (-)
3. ALA: °ja
4. HAA: og så slik knekker du den? (--) WOW da.

Překlad příkladu (19)

1. HAA: když sedíš pět hodin a zkoušíš cvičení a najednou vidíš proč=jsi udělal chybu?
2. (-)
3. ALA: °jo
4. HAA: a pak to vyřešíš? (--) WOW.

3.15 Souvislost mezi intonací a turn-taking

Ve většině případů (13 z 18) následuje *turn-taking* po klesavé intonaci, což jakožto mluvčí češtiny považují za typické. K ingresi signalizující *turn-taking* ovšem dochází i v případech (5 z 18), kdy intonace na konci repliky stoupá, aniž by měla charakter otázky (viz (20)⁵). Aniž bych měla tento názor podložený publikovanou studií či analýzou, na základě osobní zkušenosti s norštinou se domnívám, že stoupavá kadence v závěru výpovědi s ukončovací funkcí je v norštině častější než v češtině. ALA ostatně ve všech čtyřech případech reaguje ingresí bezprostředně, bez významné pauzy a následně se ujímá slova, což

³⁵ Díl dostupný na <https://tv.nrk.no/serie/lindmo/MUHU12001417/06-05-2017>.

svědčí o tom, že konec výpovědi i přes stoupavou intonaci byla schopná rozpoznat. Na tuto tendenci by bylo užitečné se v budoucnu zaměřit více, nabízí se totiž otázka, jak jsou mluvčí konec výpovědi schopni rozpoznat i přes tuto „neodpovídající“ intonaci.

Příklad (20)³⁶

(1) ALA – Anne Lindmo

JKZ – Johannes Høsflot Klæbo

atlet o trénování techniky překážkového běhu

6. 5. 2017 16:07

1. ALA: hvordan var det første gang du testet ut denne teknikken og og så viste seg at det funket og funket og funket. er det litt sånn,
2. (-)
3. JKZ: du får som en kick da.
4. ALA: °ja
5. JKZ: du får som å (-) lyst å gjøre mer av det. og lyst å lære og få det til bedre og bedre og bedre og utvikle og sånn av det. (-) når man først får til noe så får man lyst på en måte lyst å (-) lyst til å gjøre mer og, (--) øvelse gjør mester?
6. **ALA: °ja (-)men har ha har du og så du () hadde du sånn ee lykkefølelse i klasserommet? eller var det?**

Překlad příkladu (20)

1. ALA: jaké to bylo poprvé když jsi testoval tuhle techniku a a zjistil jsi že funguje a funguje a funguje, je to trochu jako,
2. (-)
3. JKZ: je to takové nakopnutí.
4. ALA: °jo
5. JKZ: dostaneš jako (-) chuť udělat z toho víc. a chuť se učit a zlepšovat a zlepšovat a zlepšovat a rozvíjet to. (-) když se poprvé k něčemu dostaneš a máš chuť jako chuť (-) chuť dělat víc a, (--) trénink dělá mistra?
6. **ALA: °jo (-) ale máš má máš a takže () měl jsi takový ee pocit štěstí ve třídě? nebo ne?**

36 Díl dostupný na <https://tv.nrk.no/serie/lindmo/MUHU12001417/06-05-2017>.

Shrnutí a závěr

Bakalářská práce měla za cíl představit užití ingresivně realizovaných forem (IRF) a na základě materiálu (norské televizní talk show) analyzovat faktory, které s jejich užitím v norštině mohou souviset.

V kapitole 1 byly IRF popsány z hlediska fonetického (oddíl 1.1), z hlediska svého rozšíření (1.2), variability (1.3) a z hlediska hodnocení tohoto jevu rodilými a nerodilými mluvčími (1.4). V této souvislosti zmiňuji i vlastní poznatky na základě rozhovorů s oběma skupinami mluvčích. Dále jsem v téže kapitole (1.5) představila klasifikaci funkcí IRF na základě existujících studií a komentovala její nedostatky. Na základě provedené kritiky jsem se v následné metodologické části snažila navrhnout takovou klasifikaci parametrů hodnocení IRF, aby zahrnovala i faktory, které byly v předchozích studiích opomíjené a které dle mého názoru mohou užití IRF ovlivňovat.

V metodologické části (kapitola 2) jsem představila analyzovaný materiál (2.1), výskyty ingrese v rozhovorech vybraných dílů norské televizní talk show Lindmo, jejíž moderátorka i někteří její hosté jsou uživatelem IRF. Dále je uveden způsob transkripce a překladů vybraných příkladů (2.2). Oddíl 2.3 představuje klasifikaci parametrů, se kterou dále pracuji. Tuto klasifikaci jsem vytvořila z části na základě dosavadní klasifikace a z části na kritizovaných aspektech této klasifikace.

Parametry jsem roztrídila do tří základních skupin – *základní*, *fonetické* a *diskurzní*.

Do parametrů *základních* (2.3.1) jsem zařadila *mluvčí*, jež ingresi užívají (host vs. moderátorka), *jazyk* (norština vs. angličtina) a *formu* (°*ja* vs. °*nei* vs. °*okay* atd.)

Z parametrů *fonetických* (2.3.2) jsem analyzovala *sílu* IRF, přítomnost *F0* při ingesivní realizaci a *intonaci* IRF předcházející.

Do parametrů *diskurzních* (2.3.3) jsem zařadila *téma*, *pozici* IRF v rámci *tematického celku*, *turn-taking* po IRF, *pauza před/za* IRF, *překryv replik* v moment užití IRF, *diskurzní funkci* výpovědi, v rámci níž je IRF užitá, a *typ repliky*, jež diskurzní funkci realizuje a jež IRF bezprostředně předchází.

Diskurzní funkce jsem na základě rozdílného charakteru výpovědí rozlišila dle toho, zda byly realizovány moderátorkou (*dotaz*, *informování diváků*, *poděkování*), nebo hosty (*vyprávění*, *explanace*, *popis osobních zkušeností*, *popis faktického stavu věci*).

Typy repliky jsem určovala za pomoci hodnot *konstatovací, hodnotící, expresivní a ověřovací*.

Výsledky analýzy jsou uvedeny v kapitole 3. Analyzováno bylo 60 výskytů, z nichž 48 bylo realizováno moderátorkou a 12 výskytů jejími hosty (čtyřmi muži, dvěma ženami). Nerovnoměrné zastoupení případů ingrese u moderátorky a hostů je pochopitelné již z toho důvodu, že ne všichni hosté v rámci rozhovoru ingresivní formy užívají, zatímco moderátorka je v různé míře užívá napříč celým pořadem. Dalším důvodem může být i samotný formát talk show. Ačkoli moderátor zpravidla udává směr vývoje rozhovoru, hlavní slovo je přenecháno hostovi a moderátor je postaven do role posluchače, od kterého se čeká nějaká zpětná vazba, ať už podpora v pokračování, nebo naopak signál, že už host na otázku odpověděl dostatečně, a je tedy na místě posunout se v tématu dál, případně téma úplně změnit.

Všech dvanáct ingresivních užití hostů v analyzovaném materiálu má formu °*ja*. Tato forma převažuje i v 85 % ingresivních užití moderátorky. Zbýlých 15 % představuje i formy jiné. Forma °*nei* se dle analýzy čtyř výskytů v materiálu zdá být reakcí na zápor v bezprostředně předcházející replice, která se navíc vyznačuje značnou mírou exprese. Formy °<*ja okay*> a °<*okay*> v materiálu fungují jako potvrzení přijetí nové informace. Poslední forma °<*nettopp ja*> byla užita v situaci, ze které vychází jako možná ještě výraznější projev pochopení a empatie, než samotné °*ja*. Ačkoli se tyto formy nevyskytují v materiálu v reprezentativním počtu, už jen těch několik případů vypovídá o rozdílném užití různých ingresivně realizovaných forem, což dosud žádná studie nebrala v potaz, proto by bylo v budoucnu vhodné funkcím jednotlivých forem věnovat větší pozornost. Navíc tyto výskyty dokazují, že ingrese v norštině nemusí být nutně omezena na jednoslabičné formy, ale lze ji aplikovat i na víceslabičná slova a fráze.

Všichni hosté, již v analyzovaném materiálu užívají IRF, jsou rodilí mluvčí norštiny a rozhovor s nimi též probíhal v norštině. Také moderátorka v analyzovaném materiálu užívá čteněji IRF v rozhovorech probíhajících v norštině, a to jak s rodilými, tak nerodilými mluvčími. V materiálu se ovšem objevilo i pět případů užití ingrese (ve formě °*ja*) v rámci anglických rozhovorů (v podání moderátorky), což dokazuje, že uživatelé IRF mohou tento jev užívat nejen v rodném, ale i v sekundárním jazyce. Dle mého dojmu moderátorka v anglických rozhovorech užívá častěji egresivní *hm* na místech, kde by se ingrese na základě zjištění o jejích funkcích a jejím užití moderátorkou dala očekávat. Po analýze zmíněných pěti případů se zdá, že ingresi v anglických rozhovorech moderátorka užívá v případě, kdy její host hovoří o něčem závažném (např. *obchod s drogami*) nebo se expresivně vyjadřuje

k něčemu pro něj velmi důležitému (např. *zpěv o životních zkušenostech*). V obou případech se jedná o něco, co si žádá silnější zpětnou vazbu. V tomto ohledu by bylo do budoucna užitečné zabývat se více reakcemi nerodilých mluvčích na ingresi v interakci. Je totiž zajímavé, že IRF moderátorka užívá, i když pravděpodobně nemohou být hosty pochopeny, zároveň se však v analyzovaných případech nezdá, že by IRF jakkoli narušovaly průběh rozhovoru.

Dále jsem se zabývala silou IRF. Ačkoli se mi v případě moderátorky nepodařilo vysledovat zákonitosti toho, v jakých případech užívá IRF *silnější* či *slabší* (obě varianty užívá v téměř srovnatelné míře), je zajímavé, že 10 z 12 analyzovaných užití IRF hosty bylo *silnějších*. Tyto ingrese jsou ve většině případů reakcí na repliku (v práci nazvanou *replika ověřovací*), jež si v daný moment potvrzení přímo žádá (na rozdíl od ingrese, jež má pouze povzbuzovat mluvčího v pokračování a nerušit ho ve výpovědi). Je tedy možné, že proto mají hosté tendenci klást na ingresi větší důraz.

Při analýze přítomnosti F0 v ingresi jsem neobjevila žádnou souvislost mezi ní a silou ingrese, ačkoli mým prvotním předpokladem bylo, že bude F0 přítomen spíše u ingrese realizované silněji. V analyzovaném vzorku převažují IRF bez přítomnosti ingrese (37 oproti 23 realizovaným s přítomností F0). Vypozorovala jsem ovšem možnou tendenci, jež by stála za to prozkoumat na větším vzorku mluvčích, a to tendenci k častějšímu užití F0 u žen než u mužů. V případě analyzovaných mužů se objevuje F0 pouze v jednom z osmi případů, naopak moderátorka pořadu užívá ingresi s F0 v 19 ze 48 případů, a ostatní ženy dokonce ve třech ze čtyř případů. Z hlediska početního zastoupení žen i mužů, stejně jako početního výskytu samotných IRF se samozřejmě jedná o neprůkazný vzorek mluvčích. V každém případě by bylo na základě předložených zjištění zajímavé se v budoucnu zaměřit na to, zda (a případně z jakého důvodu) je realizace ingrese s přítomností F0 u žen častější než u mužů.

Dále jsem v rámci analýzy zkoumala, zda a jak výskyt ingrese souvisí s intonací na konci ingresi předcházející repliky (*stoupavá* vs. *klesavá*). IRF následovala četně v obou případech, konkrétně v 58 % po intonaci stoupavé a ve 42 % po intonaci klesavé.

Závislost užití ingrese na tématu nebylo v rámci analýzy prokázáno. Objevuje se jak v rozhovorech s tematikou odlehčenou, tak v rozhovorech s tematikou závažnou. Více než na tématu samotném spíše záleží na charakteru podání daného tématu. Četnost ingresí je totiž napříč jedním dílem talk show různá a u posledních rozhovorů v rámci pořadu, v nichž jde většinou humor stranou a v nichž jsou vážná témata pojímána opravdu vážně, je četnost ingrese znatelně nižší než v předchozích rozhovorech (ačkoli jde o jen těžko zobecnitelné tvrzení, jelikož četnost užití ingrese v každém rozhovoru záleží opět na mnohých faktorech).

Když jsem se však tento faktor pokusila zavést jako parametr analýzy, ukázalo se, že jde o faktor jen velmi těžko určitelný (resp. těžko objektivně objektivizovatelný), proto ho ponechávám případným budoucím studiím, které nabídnou způsob, jak tento faktor v analýze uchopit.

Dále jsem se soustředila na možný vztah IRF k *pozici v rámci tematického celku*. 7 z 12 IRF hostů bylo realizováno v tematickém *intru*, jako reakce na výpověď moderátorky, která o hostovi podává informaci, jež si od něj žádá potvrzení (host reaguje na *ověřovací* typ repliky). Naopak 75 % ingresí realizovaných moderátorkou se vyskytuje v tematickém *mediu*, což je poměrně překvapivé zjištění vzhledem k tomu, že jednou z nejčastěji zmiňovaných funkcí IRF (jak ve studiích, tak mluvčími, kteří byli na tento jev přímo tázáni) je *uzavření tematického celku*. Dle předkládaných výsledků se spíše zdá, že má moderátorka tendenci užívat IRF zejména jako zpětnou vazbu podporující hosta v pokračování v jeho projevu (případně jako uzavření subtematického celku, jak bude ještě zmíněno).

Dalším analyzovaným parametrem bylo, v jakých případech IRF signalizuje *turn-taking*. V případě hostů byla IRF signálem k převzetí řeči ve 3 z 12 případech, ze zmíněných tří byl navíc jeden neúspěšný (tzn. host se pokusil převzít slovo, ale moderátorka ještě pokračovala ve své výpovědi). V moderátorčině případě signalizovalo *turn-taking* 17 ze 48 výskytů IRF, z toho jeden neúspěšně. V moderátorčině promluvě je tedy užití IRF coby signálu *turn-taking* o něco častější než v promluvách hostů. To ovšem může opět souviset s distribucí rolí v rámci formátu talk show.

Dále jsem v rámci analýzy hodnotila přítomnost *pauz před a za* IRF. Nejčastější možností v analyzovaném materiálu se ukázala být varianta *ingrese*, jež plynule navazuje na předchozí repliku a po níž plynule následuje replika další. Tento výsledek může souviset s tím, že, jak již bylo řečeno, nejčtenější pozicí v rámci tematického celku se ukázalo být tematické *medium*, ve kterém má *ingrese* ve většině případů funkci povzbuzovací a jako taková nemá hostovu výpověď narušovat.

Ve 14 ze 60 případů dochází v momentě realizace *ingrese* k *překryvu repliky* s druhým mluvčím. 11 z nich je realizováno v *mediu* tématu, tedy opět v místě, kde mají IRF většinou funkci podpořit druhého mluvčího v pokračování ve stávající výpovědi.

Posledními analyzovanými parametry byly *diskurzivní funkce* a *typ repliky*. Oba parametry jsem dále rozlišila podle toho, zda byla původcem následující IRF moderátorka, nebo host.

Nejčastější diskurzivní funkcí výpovědí, na které v analyzovaných datech reaguje moderátorka, je *explanace* (18 případů), po níž následuje *popis osobních zkušeností* (16

případů) a *vyprávění* (11 případů). Pouze ve třech případech byla IRF reakcí na *popis faktického stavu věci*, jenž pravděpodobně nevyžaduje tak silnou zpětnou vazbu jako ostatní tři zmíněné případy.

Nejčastější diskurzívní funkcí výpovědí, na něž v rámci analýzy ingresivně reagovali hosté pořadu, bylo *informování diváků*, které zároveň fungovalo jako *dotaz* (6 případů) směrem k hostovi. Dále hosté reagovali na moderátorčino *vyjádření předpokladu*, které taktéž mělo zároveň funkci *dotazu* na hosta. Další případy, které se v datech objevily, byly *informování diváků* před *ukončením rozhovoru* a *poděkování hostovi*, jež rovněž signalizovalo *ukončení rozhovoru*.

Typ repliky, na něž nejčastěji ingresivně reagovala moderátorka, byl typ repliky *konstatovací* (26 případů), následován *expresivní* (13 případů) a *hodnoticí* (9 případů). Výsledek vyvrátil můj předpoklad, že ingrese bude častěji užitá jako reakce na *expresivní* či *hodnoticí* repliky než na repliky neutrální (tedy *konstatovací*).

V 10 z 12 případů hosté reagují na moderátorčinu repliku *ověřovací*, tedy repliku, jež podává informaci o nich samých a jež si žádá potvrzení. Dalším případem užití ingrese byla hostova reakce na *poděkování* před moderátorčíným ukončením rozhovoru. Posledním případem je speciální případ, ve kterém host ingresí předjímá své následné *vyprávění*.

Na závěr uvádím dvě souvislosti mezi parametry, jež jsem vysledovala a jež považuji za hodné zmínky.

Za prvé se jedná o *souvislost mezi pozicí v rámci tematického celku a turn-taking*. V datech se objevily případy (celkem 8), kdy k *turn-taking* dochází na *konci tematického rámce* jako *uzavření tematického celku*. Očekávala jsem, že tato varianta bude v datech zastoupena nejčastěji. Objevil se ale i stejný počet případů, kdy k *turn-taking* dochází v *mediu tematického rámce*. Tyto případy lze považovat za *uzavření subtematického celku*.

Za druhé mě zaujala *souvislost mezi intonací a turn-taking*. Ačkoli většina případů (13 z 18) *turn-taking* byla realizována dle mého očekávání po intonaci klesavé, objevilo se i 5 případů, kdy byl *turn-taking* realizován po intonaci stoupavé, což hodnotím na základě osobní zkušenosti jako častější jev v norštině, než v češtině.

V předkládané práci jsem se především snažila překonat slabiny dosavadních popisů daného jevu a pokusů o jeho funkční kategorizaci. Ty podle mého názoru spočívají v přílišné vágnosti vymezených funkčních tříd, kdy lze totéž užití zařadit bez problémů do více kategorií (např. zpětná vazba současně s *turn-taking* atd.). Proto jsem spíše než o přiřazení každé IRF konkrétní funkci usilovala o komplexní a kvantifikovatelnou analýzu IRF pomocí

parametrů o různých hodnotách. Taková analýza v dosud publikovaných studiích chybí. Pracovala jsem přitom s parametry různorodého charakteru, včetně zvukových a diskurzních a jejich kombinací, a i když se některé souvislosti mezi těmito parametry neprokázaly (jako např. souvislost *síly* a přítomnosti *F0 s pozicí IRF v rámci tematického celku*), přináší práce o tomto jevu nové postřehy, systematizuje kategorizaci tohoto jevu a navrhuje některá témata k dalšímu zkoumání.

Již vybraný materiál, talk show, vyvrací předpoklad některých studií (např. Sundkvist 2012), že jsou IRF jevem, jež neužívají profesionální mluvčí (herci, moderátoři) a jehož výskyt je v médiích omezen. Dosud byly totiž IRF považovány do velké míry za intimní, familiární jazykový prostředek závisející na známosti mluvčích (tuto skutečnost sice vyvrací již Eklund 2002, ale následné studie výsledky jeho výzkumu neberou v potaz). Skutečnost, že IRF užívá moderátorka a i poměrně mnoho jejích hostů, dokazuje, že jsou IRF užívané ve větší míře a v rozmanitější situační škále, než jak je studiem mnohdy prezentováno.

Dalším zjištěním je to, že moderátorka užívá IRF ve specifických kontextech i v anglických rozhovorech se zahraničními hosty. To dokazuje, že jev není vázaný na rodný jazyk, ale že ho uživatelé IRF mohou různou měrou užívat v sekundárním jazyce. IRF v rozhovorech s cizinci by dle mého stálo v budoucnu za podrobnější výzkum, a to jak z hlediska užití IRF rodilými mluvčími, tak z hlediska reakcí na tato užití mluvčími nerodilými.

Většina (65 %) IRF se v analyzovaném materiálu vyskytuje v tematickém *mediu*, tedy v jeho jádru, ačkoli dle dosavadních studií jednou z hlavních funkcí IRF je *uzavření tematického celku*. Takových případů jsem přitom v datech našla pouze 20 %.

S pozicí v tematickém *mediu* pravděpodobně souvisí i zjištění, že většina (65 %) výskytů IRF navazuje plynule na předchozí repliku a následující replika opět bez významné pauzy navazuje na ingresi. Dále v tematickém *mediu* dochází k 79 % překryvům replik. Jedná se totiž o místo, kde mají IRF zejména funkci podpory druhého mluvčího v pokračování ve výpovědi, bez záměru vyrušit ho.

Dále jsem v práci nabídla klasifikaci diskurzních funkcí výpovědi a bezprostředně předcházejících replik, na které uživatelé IRF ve formátu talk show reagují, což přináší systematičtější vhled do toho, v jakých situacích jsou IRF realizovány.

Nejčastější diskurzní funkcí pasáží v promluvě hosta, na které moderátorka reaguje pomocí IRF je *explanace* (38 %). Jedná se o pasáže, ve kterých host vysvětluje své jednání, rozhodnutí apod. Druhou nejčastější diskurzní funkcí je *popis osobních zkušeností* (34 %). Naopak na *popis faktického stavu věcí* reaguje moderátorka pouze v 7 % případů.

Oproti očekávání používá moderátorka IRF nejčastěji v odpověď na repliky *konstatovací* (54 %) na úkor replik *expresivních* a *hodnoticích*. Hosté naopak používají IRF téměř výlučně v reakci na repliku *ověřovací* (83 %), tedy takový typ repliky, v níž je obsažena informace o hostovi, jež si žádá jeho potvrzení.

Do budoucna navrhuji věnovat více pozornosti různým formám ingresivně realizovaných forem. Již pár případů v datech (kromě °*ja* se v materiálu objevilo °*nei*, °*okay*, °<*ja okay*> a <°*nettopp ja*>) poukazuje na užití různých forem v různých kontextech, což dosavadní badatelé v této oblasti (mj. Kobayashi 2001) nebrali v potaz. Ti se dosud zabývali pouze formou °*ja*, jejíž funkce mají tendenci vztahovat na všechny realizované formy.

Dále by bylo záhodno zkusit aplikovat klasifikaci diskurzních funkcí a typů replik na jiný materiál a ověřit získané poznatky i na jiném diskurzním žánru.

Seznam použité literatury

- Ashby, Michael & Maidment, John. 2015. *Úvod do obecné fonetiky*. Praha: Karolinum.
- Clarková, Sandra & Melchers, Gunnel. 2005. Ingressive discourse particles across border: Gender and discourse parallels across the North Atlantic. In Fippula, Markku & Klemola, Juhani & Palander, Marjatta & Penttillä, Esa (eds.). *Dialects across Borders: Selected papers from the 11th international conference on methods in dialectology (Methods XI)*, 51 – 72. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Couper-Kuhlenová, Elizabeth & Seltingová, Margret (eds.). 1996. *Prosody in Conversation: Interactional Studies*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Duběda, Tomáš. 2005. *Jazyky a jejich zvuky*. Praha: Karolinum.
- Eklund, Robert. 2002. *Ingressive speech as an indication that humans are talking to humans (and not to machines)*. Linköping: NLP Lab, Department of Computer Science, Linköping University – Farsta: Telia Research AB.
- Eklund, Robert. 2007. *Pulmonic ingressive speech: a neglected universal?*. Farsta: TeliaSonera Sweden – Berkeley, CA: International Computer Science Institute – Solna: Stockholm Brain Institute / Karolinska Institute.
- Eklund, Robert. 2015. *Languages with pulmonic ingressive speech: updating and adding to the list*. Linköping: Department of Culture and Communication, Division of Language and Culture, Linköping University.
- Hakulinen, Auli. 1993. Inandningen som kulturellt interaktionsfenomen. In A.-M. Ivars et. al. (eds.). *Språk och social kontext*, 49-67. Helsinki: Meddelanden från institutionen för nordiska språk och litteratur vid Helsingfors Universitet, serie B:15, Helsinki University.
- Hakulinen, Auli. 2001. *Minimal and non-minimal answers to yes-no questions*. International Pragmatics Association.
- Hillová, Janne & Zepeda, Ofelia. 1999. Language, Gender, and Biology: Pulmonic Ingressive Airstream in Women's Speech in Tohono O'odham. In *Southwest Journal of Linguistics*, 15-40.

Hutchby, Ian & Wooffitt, Robin. 2008. *Conversation Analysis*. Cambridge: Polity Press.

Kirwin, William (ed.). 1971. *Regional Language Studies – Newfoundland*. St. John's, Newfoundland: Department of English Language and Literature, Memorial University of Newfoundland.

Kobayashi, Nazuki. 2001. *Ingressivt "Ja". Ja på innpust – ikke tegn på overraskelse eller dårlig hjerte*. Bergen: Institutt for Lingvistik og Literaturvitenskap, Bergen University. (Master thesis.)

Landkvist, Håkan. 2001. *Råd och ruelle. Moral och samtalsstrategier i Giftinformationscentralens telefonrådgiving*. Uppsala: Department of Scandinavian Languages (Institutionen för Nordiska Språk), Uppsala University. (PhD thesis.)

Peters, Francis J. 1981. *The Paralinguistic Sympathetic Ingressive Affirmative in English and Scandinavian Languages*. New York: New York University. (Doctoral dissertation.)

Shorrocks, Graham. 2003. Pulmonic ingressive speech in Newfoundland English: A case of Irish-English influence?. In Hildegard L. C. Tristram (ed.). *The Celtic Englishes III*, 374-89. Heidelberg: Carl Winter.

Sundkvist, Peter. 2012. *Pulmonic ingressive speech in the Shetland Isles: Some observations on a potential Nordic relic feature*. Stockholm: Stockholm University, Department of English.

Sundkvist, Peter. 2015. *Using the World Wide Web to Research Spoken Varieties of English: The Case of Pulmonic Ingressive Speech*. Stockholm: Stockholm University.

Ten Have, Paul. 2008. *Doing conversation analysis: A practical guide*. Sage Publications Ltd.

Thomová, Eleanor Josette. 2005. *The Gaelic Gasp and its North Atlantic Cousins: A study of Ingressive Pulmonic Speech in Scotland*. London: University College London.

Seznam použitých internetových zdrojů:

Analyzovaná talk show dostupná na <https://tv.nrk.no/serie/lindmo>.

Pravidla transkribování GAT2 dostupné na <http://www.gespraechsforschung-ozs.de/heft2011/px-gat2-englisch.pdf>.

Pravidla formátování práce a uvádění zdrojů dostupná na <http://www.eva.mpg.de/lingua/pdf/GenericStyleRules.pdf>.

Zmíněné články dostupné na <http://www.dagbladet.no/nyheter/i-den-svenske-byen-sier-de-ja-pa-en-sa-merkelig-mate-at-det-vekker-internasjonalt-oppmerksomhet/60798337>

a <http://forskning.no/sprak/2014/04/mhm-og-andre-lyder-hjelper-oss-snakke-sammen>.

Eklundův web o IRF dostupný na <http://ingressivespeech.info>.